

Rizika spojená s plýtváním potravinami v obci Drysice

Bc. Nina Bohumelová

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Nina Bohumelová
Osobní číslo:	L23652
Studijní program:	N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Specializace:	Rizikové inženýrství
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Rizika spojená s plýtváním potravinami v obci Drysice

Zásady pro vypracování

- Teoreticky vymezte problematiku plýtvání potravinami.
- Analyzujte současný stav plýtváním potravinami v České republice.
- Analyzujte ekonomická rizika spojená s plýtváním potravinami v obci Drysice
- Navrhněte modelové řešení vedoucí ke snížení plýtvání potravinami v dané obci.

Seznam doporučené literatury:

1. HOLEC, Josef a POLÁKOVÁ, Jana. *Zemědělství a potraviny*. Praha: Profi Press, 2019. ISBN 978-80-86726-98-4.
2. LUKÁŠKOVÁ, Eva a PITROVÁ, Kateřina. *Economic and Social Aspects of Food Security*. Zlín: Tomas Bata University in Zlín, Faculty of Logistics and Crisis Management, 2018. ISBN 978-80-7454-770-6.
3. MANDYCK, John M. a SCHULTZ, Eric B. *Food Foolish: The Hidden Connection Between Food Waste, Hunger and Climate Change*. Carrier Corporation, 2015. ISBN 978-0692456323.
4. RÁKOSNÍKOVÁ, Jitka. *Jak funguje jídlo: Co jíme, když jíme*. Praha: Euromedia, 2018. ISBN 978-80-7549-585-3.
5. ULBRICH, Tomáš a HRABĚ, Jan. *Gastronomie I*. Brno, 2017. ISBN 978-80-87300-91-6.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucí diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Eva Lukášková, Ph.D.
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: 2. prosince 2024

Termín odevzdání diplomové práce: 25. dubna 2025

L.S.

prof. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne 23.04.2025

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Diplomová práce na téma „Rizika spojená s plýtváním potravinami v obci Drysice“ zkoumá postoj obyvatel k dané problematice. Teoretická část práce vymezuje základní pojmy v oblasti potravin, představuje výživu člověka, trendy ve výživě, legislativu relevantní k tématu práce, problematiku plýtvání potravinami ve světě, Evropské unii a v České republice, a v neposlední řadě zmiňuje organizace proti plýtvání potravinami. Praktická část je zaměřena na zjišťování přístupu obyvatel k plýtvání potravinami pomocí dotazníkového šetření a analyzování současného stavu metodou Cost-Benefit Analysis. V závěrečné části práce jsou předloženy návrhy pro zlepšení současného stavu nakládání s potravinovým odpadem v obci, a snížení jeho produkce.

Klíčová slova: plýtvání potravinami, úspora, obec, Cost-Benefit Analysis.

ABSTRACT

The diploma thesis on ‘Risks associated with food waste in the village of Drysice’ examines the attitude of the inhabitants towards the issue. The theoretical part of the thesis defines the basic concepts in the field of food, introduces human nutrition, trends in nutrition, legislation relevant to the topic of the thesis, the issue of food waste in the world, the European Union and the Czech Republic, and last but not least mentions organizations against food waste. The practical part of the paper is focused on identifying people's attitudes towards food waste by means of a questionnaire survey and analysing the current situation using the Cost-Benefit Analysis method. In the final part of the thesis, suggestions for improving the current state of food waste management in the municipality and reducing its production are presented.

Keywords: food waste, saving, village, Cost-Benefit Analysis.

Hlavní poděkování patří mé vedoucí práce paní Ing. Evě Lukáškové Ph.D., která mi byla vždy nápomocna, poskytla odbornou literaturu, cenné rady a když jsem váhala, tak mě nasměrovala správným směrem. Poděkování patří také mé rodině a přátelům. Dále bych ráda poděkovala všem obyvatelům obce Drysice za jejich spolupráci při zpracování diplomové práce.

Motto:

„Neříkej, že to nejde, raději řekni, že to zatím neumíš.“

Tomáš Baťa

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

I	TEORETICKÁ ČÁST	12
1	CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY	13
1.1	CÍL PRÁCE	13
1.2	POUŽITÉ METODY	13
2	VYMEZENÍ PROBLEMATIKY PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI	15
2.1	VÝŽIVA ČLOVĚKA	15
2.2	ZÁKLADNÍ POJMY VZTAHUJÍCÍ SE K POTRAVINÁM	17
2.4	PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI VE SVĚTĚ	21
2.5	PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE	24
2.6	PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V ČESKÉ REPUBLICE	29
3	DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI	35
II	PRAKTICKÁ ČÁST	36
4	ANALÝZA RIZIK PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V OBCI DRYSICE	37
4.1	CHARAKTERISTIKA OBCE DRYSICE	37
4.2	ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ V OBCI DRYSICE A JEHO VÝVOJ	38
5	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ K PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V OBCI DRYSICE	40
5.1	STRUKTURA DOTAZNÍKU	41
5.2	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	42
5.3	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	61
5.4	ZÁVĚR A DOPORUČENÍ	62
6	ANALÝZA NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ	64
6.1	ANALÝZA SVOZU ODPADU NA VÁŽENÍ 5/KG	66
6.1.1	Vyhodnocení svozu odpadu v obci	67
6.1.2	Doporučení ke zlepšení ekonomické situace	68
6.2	DOPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ FINANČNÍ ZTRÁTY	69
6.2.1	Návrh opatření ke snížení finanční ztráty obce	69
6.2.2	Shrnutí analýzy a doporučení	70
7	NÁVRH ŘEŠENÍ SOUČASNÉHO STAVU PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V OBCI DRYSICE	72

ÚVOD

Plýtvání potravinami je jedním z největších globálních problémů současnosti, který má dalekosáhlé dopady nejen na životní prostředí, ale i na ekonomiku a společnost a nelze ho ignorovat. Podle údajů Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) se každoročně vyhodí přibližně jedna třetina veškerých potravin vyrobených pro lidskou spotřebu. To představuje více než 1,3 miliardy tun jídla, které končí na skládkách, zatímco stovky milionů lidí na světě trpí hladem.

Fenomén plýtvání je zvláště znepokojivý s ohledem na rostoucí světovou populaci, nerovnoměrné rozdělení potravinových zdrojů a stále aktuálnější problematiku klimatických změn.

V rozvojových zemích je plýtvání potravinami často důsledkem technických a logistických nedostatků – špatné infrastruktury, nedostatečných skladovacích kapacit či ztrát při přepravě. Naopak v rozvinutých státech, včetně České republiky, vzniká většina potravinového odpadu na úrovni maloobchodu a konečných spotřebitelů. Klíčovými faktory jsou zde především nadměrné nákupy, nedostatečné plánování, nesprávná interpretace označení trvanlivosti či estetické nároky na vzhled potravin.

Plýtvání potravinami v domácnostech přispívá ke zbytečné produkci odpadu, který zatěžuje obecní systémy nakládání s odpady. Vyhozené potraviny často končí na skládkách, kde se rozkládají a uvolňují metan – silný skleníkový plyn. Zvýšený objem bioodpadu z domácností znamená pro obce vyšší náklady na jeho svoz a zpracování.

Plýtvání zvyšuje ekologickou stopu domácností, protože výroba potravin je energeticky i vodně náročná. V obcích s nedostatečně rozvinutou infrastrukturou pro třídění bioodpadu končí potraviny často ve směsném odpadu.

Nadměrné plýtvání potravinami přispívá k vyčerpávání přírodních zdrojů, jako je voda a zemědělská půda. Vyhazování potravin má i ekonomické dopady na domácnosti – lidé tak zbytečně utrácejí peníze. V domácnostech často dochází k plýtvání kvůli špatnému plánování nákupů nebo nevhodnému skladování. Nejasnosti kolem označení trvanlivosti vedou k vyhazování stále konzumovatelných potravin. V obci může plýtvání vést ke zvýšení frekvence svozu odpadu, což zvyšuje uhlíkovou stopu dopravy. Potraviny, které by mohly pomoci sociálně slabším obyvatelům, končí zbytečně v popelnici. Nedostatek osvěty a vzdělání v oblasti hospodaření s potravinami zvyšuje míru plýtvání.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Diplomová práce na téma „Rizika plýtvání potravinami v obci Drysice“ se zaměřuje na analyzování přístupu obyvatel k plýtvání potravinami a zhodnocení ekonomických dopadů této problematiky. Práce využívá dotazníkové šetření, analýzu nákladů a přínosů (CBA) a komparativní analýzu k identifikaci hlavních faktorů ovlivňujících plýtvání potravinami v dané lokalitě.

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem je návrh/model efektivních opatření vedoucí ke snížení potravinového odpadu.

Dílčím cílem práce získat kvalitní a pravdivé informace o rizicích plýtvání potravinami v obci Drysice a na základě analýzy dat a ekonomického hodnocení navrhnout efektivní opatření pro snížení potravinového odpadu.

1.2 Použité metody

Pro zpracování diplomové práce byly využity různé metody, které umožňují systematické zkoumání rizik plýtvání potravinami v obci Drysice.

Metody použité v teoretické části:

V rámci teoretické části byla využita literární rešerše, která se zaměřila na shromáždění, analýzu a syntézu dostupných odborných zdrojů, studií a právních předpisů vztahujících se k plýtvání potravinami. Dále byly použity tyto metody:

Analýza – metoda umožňující oddělení podstatných a nepodstatných informací. Byla použita k rozboru současné situace plýtvání potravinami v ČR a při vyhodnocování legislativního rámce.

Syntéza – sloužila k propojení zjištěných poznatků z odborných zdrojů a vytvoření celkového obrazu o problematice plýtvání potravinami.

Komparace – srovnání dostupných statistik a studií k identifikaci trendů ve vývoji plýtvání potravinami v ČR a zahraničí.

Metody použité v praktické části:

V praktické části byly využity metody umožňující sběr a analýzu dat přímo v obci Drysice s cílem zjistit přístup obyvatel k plýtvání potravinami a navrhnout opatření ke snížení tohoto jevu.

Použity byly tyto metody:

Pozorování – umožnilo zaznamenat reálné chování obyvatel obce v oblasti nakládání s potravinami.

Dotazníkové šetření – kvantitativní metoda zaměřená na získání dat o postoji a zvyklostech obyvatel obce v souvislosti s plýtváním potravinami.

Analýza nákladů a přínosů (CBA) – ekonomická metoda hodnotící efektivitu navrhovaných opatření ke snížení plýtvání potravinami.

Dedukce – metoda využívaná při formulaci doporučení a opatření na snížení plýtvání potravinami v obci Drysice na základě zjištěných dat.

2 VYMEZENÍ PROBLEMATIKY PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI

Potraviny představují základní složku výživy člověka a jejich adekvátní příjem je zásadní pro udržení zdraví, fyzické kondice a prevenci civilizačních onemocnění (WHO, 2021, s. 10-12). Přesto dochází k masivnímu plýtvání potravinami, což má negativní ekonomické, sociální a ekologické dopady (FAO, 2019, s. 55-60; HLPE, 2014, s. 6-9). Pro pochopení této problematiky je důležité analyzovat základní principy výživy člověka, doporučení odborných organizací a současné trendy ve stravování (Gibney et al., 2019, s. 56-58).

Lidé, zvířata, ale i organismy se živí potravou. Potrava je souhrn určitých látek, které slouží k výživě těla. Obvykle je složena z cukrů, tuků, vody a bílkovin. Potrava je důležitá pro existenci jakéhokoli živého organismu. Lidé konzumují především potraviny. (Wikipedia, 2025)

2.1 Výživa člověka

Výživa člověka je klíčovým faktorem pro udržení zdraví a správné funkce organismu. Správně vyvážená strava ovlivňuje nejen fyzické zdraví, ale také duševní pohodu a prevenci řady civilizačních onemocnění, jako jsou obezita, cukrovka nebo kardiovaskulární choroby (WHO, 2021). Výživové potřeby člověka se liší podle věku, pohlaví, zdravotního stavu a fyzické aktivity.

Každá potravina obsahuje různé živiny, které jsou nezbytné pro fungování těla. Mezi hlavní složky potravy patří:

Bílkoviny – základní stavební složky buněk, důležité pro růst a opravu tkání, imunitní systém a tvorbu enzymů. Nacházejí se v mase, rybách, mléčných výrobcích a luštěninách (Gibney, et al., 2019, s. 56-58).

Sacharidy – hlavní zdroj energie pro organismus. Dělí se na jednoduché cukry (např. ovoce) a složené sacharidy (např. celozrnné produkty, brambory, rýže) (Slavin, 2013, s. 282-284).

Tuky – poskytují koncentrovanou energii a jsou nezbytné pro vstřebávání některých vitamínů. Dělí se na nasycené (např. máslo, sádlo) a nenasycené (např. olivový olej, rybí tuk) (FAO, 2010, s. 21-25).

Vitamíny a minerály – podílejí se na regulaci metabolických procesů, důležité jsou například vitamín C, vitamíny skupiny B, železo, vápník a hořčík (NIH, 2022).

Vláknina – podporuje trávení, reguluje hladinu cukru v krvi a pomáhá udržovat zdravý střevní mikrobiom. Nachází se v zelenině, ovoci a celozrnných výrobcích (Anderson, et al., 2009, s. 345-350).

Voda – tvoří přibližně 60 % lidského těla a je nezbytná pro všechny životní funkce, včetně termoregulace, trávení a transportu živin (Popkin, et al., 2010, s. 439-441).

Doporučená výživa podle WHO

Světová zdravotnická organizace (WHO) stanovila doporučení pro zdravou stravu, která pomáhají předcházet civilizačním onemocněním:

- konzumace alespoň 400 g ovoce a zeleniny denně,
- omezení přidaného cukru na méně než 10 % celkového energetického příjmu,
- snížení příjmu soli na méně než 5 g denně,
- nahrazení nasycených tuků nenasycenými tuky,
- důraz na pravidelný příjem kvalitních bílkovin z různých zdrojů. (WHO, 2021)

Současné trendy ve výživě

Výživa se neustále vyvíjí a objevují se nové trendy, které reagují na zdravotní, etické a ekologické výzvy. Mezi nejvýznamnější trendy patří:

- **Flexitariánství** – částečně vegetariánská strava s občasnou konzumací masa, zaměřená na rostlinné potraviny (Derbyshire, 2017, s. 4-6),
- **Plant-based strava** – výživa založená na rostlinných produktech, která vynechává nebo omezuje živočišné složky (Dinu, et al., 2017, s. 3645-3647),
- **Keto dieta** – strava s vysokým obsahem tuků a nízkým obsahem sacharidů, která je využívána pro hubnutí a léčbu některých neurologických onemocnění (Kossoff, et al., 2018, s. 98-100),
- **Udržitelné stravování** – výběr potravin s menší ekologickou stopou, zahrnující lokální a sezónní produkty a snížení plýtvání jídlem (FAO, 2019, s. 55-60).

2.2 Základní pojmy vztahující se k potravinám

Pro správné pochopení rizik plýtvání potravin je nutné vymezit základní pojmy související s potravinami, jejich klasifikací a legislativními požadavky.

Potravina – podle evropské legislativy lze chápat potravinu jako jakoukoliv látku nebo výrobek, který je zpracovaný, částečně zpracovaný nebo nezpracovaný a je určený ke konzumaci člověkem nebo u něho lze předpokládat, že je člověk bude konzumovat. Patří sem i nápoje, žvýkačky a voda. (SZPI, 2016)

Podle legislativy potraviny nezahrnují:

- Krmiva,
- živá zvířata, pokud nejsou připravena pro uvedení na trh k lidské spotřebě,
- rostliny před sklizní,
- léčivé přípravky,
- kosmetické přípravky,
- tabák a tabákové výrobky,
- omamné a psychotropní látky,
- rezidua a kontaminující látky. (SZPI, 2016)

Klasifikace potravin podle původu:

Potraviny živočišného původu – potraviny, které jsou vyrobené ze surovin živočišného původu (zemědělské, lesní, mořské určené pro výrobu potravin a k dalšímu zpracování. (Lukášková, 2014, s. 56) Jedná se o produkty jako je maso, vejce, mastné výrobky a mléčné výrobky (včetně mléka). (Holec a Poláková, 2019)

Potraviny rostlinného původu – potraviny, které jsou získané z pěstování rostlin. Patří zde zelenina, ovoce, obiloviny a luštěniny. (Holec a Poláková, 2019)

Potraviny neznámého původu – „*potravina, u které nelze identifikovat provozovatele potravinářského podniku, který potravinu nebo její složku vyrobil nebo dodal jinému provozovateli potravinářského podniku.*“ (Zákon č.110/1997 Sb.)

Klasifikace potravin podle kvality:

Nejakostní potraviny – nejsou v souladu s požadavky právních předpisů na jakost nebo neodpovídají jakosti uváděné výrobcem, ale zjištěné vady charakteru potravin výrazně nemění. Lze to chápat jako dodržování předepsaného složení určeného právními předpisy nebo uvedeného na etiketě potraviny. (SZPI, 2016)

Falšované potraviny – označujeme ty potraviny, u kterých se zjištěná vada týká samé podstaty, charakteru nebo původu potraviny, včetně zásadních porušení požadavků právních předpisů na jakost potravin. O falšování potravin hovoříme mimo jiné, pokud je zákazník při nákupu potraviny uváděn v omyl (tím, že jsou mu zamlčeny nebo zkresleny důležité informace o složení potraviny nebo o jejím původu). (SZPI, 2016)

Nebezpečné potraviny – potraviny, u kterých bylo zjištěno porušení povinnosti dodržet požadavky na bezpečnost potravin stanovené právním předpisem – překročení hygienického limitu pro cizorodé látky, nedodržení mikrobiologických požadavků a použití nedovoleného množství aditivních látek (tzv. „E“- „éček“). Dále může být ohrožena bezpečnost potravin přítomností cizorodých předmětů v potravinách (písek, skořápky, střípky skla, kusy plastu atd.). (SZPI, 2016)

Datum spotřeby – se dělí na Datum minimální trvanlivosti a datum použitelnosti.

Datum minimální trvanlivosti (DMT)

Do tohoto data výrobce garantuje při zachování podmínek skladování kvalitu potraviny. Potravina může být za určitých podmínek nabízena k prodeji i po tomto DMT, ale musí být bezpečná, musí být viditelně a jasně označena informací, že se jedná o potravinu s prošlým DMT, musí být oddělena od ostatních nabízených potravin. Nestačí, když jsou tyto potraviny označeny jako „sleva“ či „akce“. (SZPI, 2016)

Datum použitelnosti, spotřebujte do (DP)

Po tomto datu se potravina již nesmí nabízet k prodeji, protože nelze zaručit její bezpečnost. DP jsou označovány rychle se kazící potraviny (např. šunka, chlazené maso atd.). (SZPI, 2016)

Plýtvání potravinami – znázorňuje ztráty potravin během obchodu s potravinami a jejich konečnému zpracování a spotřebě. Tento problém souvisí s přístupem maloobchodníků, poskytovatelů stravovacích zařízení a samotných spotřebitelů. Prodejci vyhazují potraviny v případě, že došlo ke ztrátě čerstvosti a uplynutí data spotřeby. Domácnosti vyhazují nespotřebované jídlo, pro které nenašly využití. K plýtvání potravinami dochází nejvíce v průmyslově vyspělých státech než v rozvojových zemích. (Holec a Poláková, 2019)

Nejčastější příčiny plýtvání potravinami:

- obchodníci vyhazují potraviny, které ztratily čerstvost nebo jim uplynulo datum spotřeby,
- domácnosti nespotřebují nakoupené jídlo,
- Neefektivní logistika a distribuce, kdy dochází ke ztrátám během přepravy
- Nedostatečná osvěta o možnostech skladování a spotřebě potravin (Holec a Poláková, 2019).

2.3 Právní regulace potravinového hospodářství v České republice

Legislativa v oblasti potravinového hospodářství hraje klíčovou roli v regulaci výroby, distribuce a bezpečnosti potravin. V České republice je tato oblast upravena několika zákony, které vycházejí z evropské legislativy a mezinárodních doporučení.

- **Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích** – „*tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie povinnosti provozovatele potravinářského podniku, výrobce, dovozce, maloobchodního prodejce a distributora tabákových výrobků a výrobků souvisejících s tabákovými výrobky a upravuje státní dozor nad dodržováním povinností vyplývajících z tohoto zákona a z přímo použitelných předpisů Evropské unie.*“ (Zákon č. 110/1997)
- **Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví** – „*tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie - práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví, soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc, úkoly dalších orgánů veřejné správy v oblastech*

ochrany a podpory veřejného zdraví a hodnocení a snižování hluku z hlediska dlouhodobého průměrného hlukového zatížení životního prostředí.“ (Zákon č. 258/2000)

- **Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství**, tento zákon byl vytvořen za účelem – *„vytváření podmínek pro zajištění schopnosti českého zemědělství zabezpečit základní výživu obyvatel, potravinovou bezpečnost a potřebné nepotravinářské suroviny, vytváření předpokladů pro podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství, které přispívají k ochraně složek životního prostředí jako půdy, vody a ovzduší a k udržování osídlené a kulturní krajiny, vytvoření podmínek pro provádění společné zemědělské politiky a politiky rozvoje venkova Evropské unie, vytváření podmínek pro rozvoj rozmanitých hospodářských činností a zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a pro rozvoj vesnic.“ (Zákon č. 252/1997)*
- **Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství** – *„tento zákon upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropské unie podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství a k němu se vztahující certifikaci a označování bioproduktů, biopotravin a ostatních bioproduktů, a dále výkon kontroly a dozoru nad dodržováním povinností s tím spojených.“ (Zákon č. 242/2000)*
- **Zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon** – tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a stanoví požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob, soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, jakož i některé odborné veterinární činnosti a jejich výkon. (Zákon č. 166/1999)
- **Zákon č. 477/2001 Sb. zákon o obalech a o změně některých zákonů** – *„účelem tohoto zákona je chránit životní prostředí předcházením vzniku odpadů z obalů, a to zejména snižováním hmotnosti, objemu a škodlivosti obalů a chemických látek v těchto obalech obsažených v souladu s právem Evropské unie. Zákon stanoví práva a povinnosti podnikajících právnických a fyzických osob a působnost správních úřadů při předcházení vzniku odpadu z obalů, uvádění obalů na trh nebo do oběhu a při nakládání s obaly nebo odpady z obalů a stanoví poplatky a ochranná opatření, opatření k nápravě a přestupky. Tento zákon se vztahuje na nakládání se všemi obaly, které jsou v České republice uváděny na trh nebo do oběhu, s výjimkou kontejnerů užívaných v silniční, železniční nebo letecké dopravě*

nebo při námořní nebo vnitrozemské plavbě podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv nebo v předcházející obdobné sbírce.“ (Zákon č. 477/2001)

- **Zákon č. 545/2020 Sb., o obalech** – tímto zákonem se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů.
- **Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech** – „*účelem tohoto zákona je zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí a zdraví lidí a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů předcházením vzniku odpadů a nakládáním s nimi v souladu s hierarchií odpadového hospodářství za současné sociální únosnosti a ekonomické přijatelnosti tak, aby bylo dosaženo cílů odpadového hospodářství a umožněn přechod k oběhovému hospodářství. Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie, zároveň navazuje na přímo použitelné předpisy Evropské unie²⁾ a upravuje pravidla pro předcházení vzniku odpadu a pro nakládání s ním, práva a povinnosti osob v odpadovém hospodářství a působnost orgánů veřejné správy v odpadovém hospodářství.*“ (Zákon č. 541/2020)

2.4 Plýtvání potravinami ve světě

Domácnosti na všech kontinentech vyplývaly v roce 2022 více než 1 miliardou jídel denně, a přitom 783 milionů lidí trpělo hladem a třetina lidstva čelila nedostatku potravin. Plýtvání potravinami nadále poškozuje globální ekonomiku a podporuje změnu klimatu, ztrátu přírody a znečištění. To jsou klíčová zjištění zprávy Programu OSN pro životní prostředí (UNEP).

„Plýtvání potravinami je globální tragédie. Miliony lidí dnes budou hladovět, protože se na celém světě plýtvá jídlem,“ prohlásila Inger Andersen, výkonná ředitelka UNEP.

UNEP Food Waste Index Report 2024 poskytuje nejpresnější globální odhad plýtvání potravinami na maloobchodní a spotřebitelské úrovni. Tím dává návod ke zlepšení sběru dat a poskytuje postupy při přechodu od měření ke snižování plýtvání potravinami.

V roce 2022 vzniklo 1,05 miliardy tun potravinového odpadu (včetně nepoživatelných částí – kosti, košťály od zeleniny atd), což představuje 132 kilogramů na osobu a téměř pětinu všech potravin dostupných spotřebitelům. Z celkového plýtvání potravinami v roce 2022 se 60 % z celkového množství potravinového odpadu vyhodilo v domácnostech, ve stravovacích službách to bylo 28 % a maloobchod 12 %. Podle nedávných údajů

vyhazování potravin generuje 8–10 % ročních celosvětových emisí skleníkových plynů. (UNEP, 2024a,b)

OSN má 17 cílů udržitelného rozvoje (SDGs), které jsou klíčové pro udržení živobytí současných a budoucích generací. Naší planetě docházejí zdroje, ale lidská populace stále roste. Pokud do roku 2050 dosáhne světová populace 9,8 miliardy, bude k zajištění přírodních zdrojů potřebných k udržení současného životního stylu zapotřebí ekvivalent téměř tří planet. Plýtvání potravinami je dalším znakem nadměrné spotřeby a řešení ztráty potravin je naléhavé a vyžaduje speciálně orientované politiky založené na údajích, dále investice do technologií, infrastruktury, vzdělávání a monitorování. (United Nations, 2024)

Obr. 1 - Cíle udržitelného rozvoje (Informační centrum OSN v Praze, 2022)

Nás v rámci plýtvání potravinami nejvíce zajímá cíl 12 – Odpovědná výroba a spotřeba. Tento cíl má další podcíle:

- **12.1** Implementovat desetiletý rámec programů pro udržitelnou spotřebu a výrobu, všechny země přijmou opatření, rozvinuté země se ujmou vedení a zohlední rozvoj a schopnosti rozvojových zemí.
- **12.2** Do roku 2030 dosáhnout udržitelného řízení a efektivního využívání přírodních zdrojů.

- **12.3** Do roku 2030 snížit globální plýtvání potravinami na osobu na polovinu na maloobchodní a spotřebitelské úrovni a snížit ztráty potravin ve výrobních a dodavatelských řetězcích, včetně ztrát po sklizni.
- **12.4** Do roku 2020 dosáhnout environmentálně šetrného nakládání s chemickými látkami a veškerými odpady po celou dobu jejich životního cyklu v souladu s dohodnutými mezinárodními rámci a výrazně snížit jejich uvolňování do vody, ovzduší a půdy, aby se minimalizovaly jejich nepříznivé dopady na lidské zdraví a životní prostředí.
- **12.5** Do roku 2030 podstatně snížit produkci odpadu prostřednictvím prevence, omezení, recyklace a opětovného použití.
- **12.6** Povzbuzovat společnosti, zejména velké a nadnárodní společnosti, aby přijaly udržitelné postupy a zapojily informace o udržitelnosti do svého cyklu podávání zpráv.
- **12.7** Podporovat postupy zadávání veřejných zakázek, které jsou udržitelné v souladu s vnitrostátními politikami a prioritami.
- **12.8** Do roku 2030 zajistit, aby lidé měli všude relevantní informace a povědomí o udržitelném rozvoji a životním stylu v souladu s přírodou.
- **12.A** Podporovat rozvojové země, aby posílily jejich vědeckou a technologickou kapacitu, aby mohly přejít k udržitelnějším vzorcům spotřeby a výroby.
- **12.B** Vyvinout a implementovat nástroje pro sledování dopadů udržitelného rozvoje na udržitelný cestovní ruch, který vytváří pracovní místa a podporuje místní kulturu a produkty. (UNITED NATIONS, 2022)
- **12.C** Racionalizovat neefektivní dotace na fosilní paliva, které podporují nadměrnou spotřebu, odstraněním narušení trhu s ohledem na lokální okolnosti, včetně restrukturalizace zdanění a postupného zrušení těchto škodlivých dotací, pokud existují, aby odrážely jejich dopady na životní prostředí, přičemž je třeba plně zohlednit specifické potřeby a podmínky v rozvojových zemích a minimalizace možných nepříznivých dopadů na jejich rozvoj tak, aby byly ochráněny chudé a postižené komunity. (United Nations, 2022)

2.5 Plýtvání potravinami v rámci Evropské unie

Po celém světě se vyplývá více než 1 miliarda tun potravin a z toho je přibližně 60 % z domácností. V rámci plýtvání potravinami z domácností ve světě, máme TOP 3 hlavní země, které plýtvají potravinami.

Nejvíce se v roce 2022 plýtvalo v Číně, tam domácnosti vyhodily více než 108 milionů tun potravin. Na druhém místě je Indie, kde se vyhodilo více než 78 milionů tun. Na třetím místě jsou Spojené státy americké, kde se vyhodilo v domácnostech více než 24 milionů tun potravin. (Be the story, 2024)

Práce je zaměřena na Evropu a konkrétně na Evropskou unii (EU). Ročně se v EU vyplývá 59 milionů tun potravin, z toho přibližně 54 % tvoří domácnosti. Každý Evropan vyprodukuje ročně cca 131 kg potravinového odpadu a z toho 70 kg se vyhodí doma. (Be the story, 2024; Rada Evropské Unie, 2022)

V Tab. 1 lze vidět přehled množství potravinového odpadu deklarovaného zeměmi pro referenční rok 2022, měřeno v tunách čerstvé hmoty, podle odvětví činností. První sloupec znázorňuje celkové množství potravinového odpadu. Druhý sloupec ukazuje odpad od pěstitelů. Třetí sloupec znázorňuje odpad při zpracování potravin. Další sloupec ukazuje potravinový odpad během prodeje a další distribuce. Předposlední sloupec znázorňuje množství odpadu v restauracích a dalších potravinových službách. Poslední sloupec se zabývá plýtváním v domácnostech.

Tab. 1 - Plýtvání potravinami v Evropě (v tunách čerstvé hmoty) (Eurostat, 2024)

Odpad	Celkové množství	Od pěstitelů	Zpracování potravin	Z prodeje distribuce	Z restaurací a potravinových služeb	Z domácností
Belgie	1 758 589	33 863	737 026	125 564	111 250	750 886
Bulharsko	614 928	63 904	145 918	38 149	99 792	267 165
Česko	1 080 608	14 670	165 414	67 296	180 773	652 455
Dánsko	1 497 958	116 629	695 475	100 355	75 634	509 865
Německo	10 781 835	177 766	1 564 071	773 598	1 977 549	6 288 851
Estonsko	180 747	21 555	39 088	19 681	12 930	87 493
Irsko	749 243	52 837	230 100	89 103	157 045	220 158
Řecko	2 044 324	362 275	403 568	149 911	214 559	914 011
Španělsko	4 260 845	845 620	1 419 257	348 219	213 023	1 434 726
Francie	9 450 000	1 179 000	2 406 000	830 000	1 091 000	3 944 000
Chorvatsko	278 838	39 084	9 424	4 086	14 736	211 508
Itálie	8 201 419	652 914	540 442	629 154	474 241	5 904 668
Kypr	268 398	47 887	65 916	54 517	30 131	69 947
Lotyšsko	232 442	27 226	29 917	15 759	25 183	134 357
Litva	390 645	81 202	29 271	33 951	4 651	241 570
Lucembursko	79 406	7 582	11 430	8 614	9 626	42 154
Maďarsko	810 600	11 847	139 135	57 862	21 869	579 887
Malta	86 295	555	7 371	4 716	26 934	46 720
Nizozemsko	2 290 000	322 206	884 373	152 732	83 035	847 654
Rakousko	1 184 447	6 226	204 358	83 138	256 040	634 683
Polsko	4 545 178	724 875	552 823	474 461	264 546	2 528 473

Odpad	Celkové množství	Od pěstitelů	Zpravování potravin	Z prodeje distribuce	Z restaurací a potravinových služeb	Z domácností
Portugalsko	1 926 484	110 980	64 572	227 908	239 000	1 284 025
Slovinsko	150 839	58	10 587	14 070	55 839	70 285
Slovensko	574 824	36 225	141 776	30 144	11 918	354 760
Finsko	607 709	29 439	139 297	52 828	81 182	304 963
Švédsko	1 230 000	92 000	305 000	102 000	144 000	587 000
Norsko	902 731	184 911	142 238	68 105	120 793	386 684
Island	60 587	29 065	1 596	1 927	3 856	24 143
EU	59 200 000	4 600 000	11 100 000	4 800 000	6 600 000	32 100 000

Z údajů z roku 2022 je patrný žebříček TOP 10 zemí EU, které nejvíce plýtvají potravinami v domácnostech (Obr.2). Nejvíce plýtvají naši sousedé z Německa, dále pak Francie, Itálie a naše republika se umístila na 10 místě. Z údajů výše lze vyčíst, že nejvíce potravinového odpadu v Evropské unii vytváří západoevropské země. Nejlépe z EU je na tom Island, Lucembursko a třetí nejlepší je Malta.

Údaje jsou pouze v závislosti na celkovém množství vyprodukovaného odpadu. Statistika nezohledňuje počet obyvatel jednotlivých zemí. Z důvodu, že Německo má daleko více obyvatel než například Malta, vyprodukuje tedy celkově více odpadu. (Be the story, 2024)

Obr. 2 - TOP 10 zemí EU v plýtvání potravinami v domácnosti (Be the story, 2024)

2.5.1 Organizace proti plýtvání potravinami ve světě

Plýtvání potravinami je globálním problémem, který vyžaduje koordinované úsilí mezinárodních organizací, vlád, nevládních iniciativ i soukromého sektoru. V Evropě a dalších částech světa působí různorodé organizace, které se zaměřují na snížení potravinového odpadu, redistribuci potravin potřebným a osvětu v oblasti udržitelné spotřeby.

Hlavní oblasti činnosti organizací:

- redistribuce nevyužitých potravin ze supermarketů, restaurací a domácností,
- vzdělávání spotřebitelů o udržitelném nakládání s potravinami,
- podpora legislativních změn vedoucích k efektivnějšímu hospodaření s potravinami,
- výzkum a inovace v oblasti potravinového odpadu a jeho zpracování.

Mezinárodní organizace bojující proti plýtvání potravinami

Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a hlavní iniciativa je Food Waste Index Report. UNEP (United Nations Environment Programme) se zaměřuje na sledování a snižování potravinového odpadu. Jeho Food Waste Index Report poskytuje celosvětové údaje o plýtvání potravinami, které slouží jako podklad pro vládní strategie a politická opatření (UNEP, 2024).

Organizace pro výživu a zemědělství (FAO)

Hlavní iniciativa je Save Food. FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) provozuje globální iniciativu Save Food, která spojuje vlády, podniky a občanskou společnost s cílem minimalizovat ztráty potravin v celém dodavatelském řetězci (FAO, 2023). FAO odhaduje, že se každý rok na světě vyhodí přibližně 1,3 miliardy tun potravin, což odpovídá téměř jedné třetině veškeré produkce potravin (FAO, 2023).

Evropská federace potravinových bank (FEBA)

Hlavní iniciativa je Evropská síť potravinových bank. FEBA (European Food Banks Federation) je evropská nevládní organizace, která sdružuje více než 350 potravinových bank v celé Evropě. Jejím hlavním cílem je sběr neprodaných, ale stále bezpečných potravin a jejich distribuce charitativním organizacím (FEBA, 2024). V roce 2022 evropské potravinové banky shromáždily a rozdělily více než 900 000 tun potravin, což odpovídá 2,6 milionům jídel denně (FEBA, 2024).

The Global FoodBanking Network (GFN)

Hlavní iniciativa je Budování potravinových bank po celém světě. GFN (The Global FoodBanking Network) působí ve více než 40 zemích světa a pomáhá zakládat a rozvíjet potravinové banky, které redistribuují přebytečné potraviny potřebným lidem (GFN, 2023). V roce 2022 potravinové banky sdružené v GFN poskytly více než 2 miliardy jídel lidem v nouzi (GFN, 2023).

Evropské a národní iniciativy

V Evropě se více a více organizací snaží řešit problém plýtvání potravinami, který představuje vážnou výzvu nejen pro ekonomiku, ale také pro životní prostředí. Činnost těchto organizací je bohatá a různorodá, některé skupiny pracují na převzetí přebytků z obchodů a restaurací a jejich redistribuci mezi sociálně slabší vrstvy obyvatelstva. Jiní se zaměřují na vzdělávání, aby pomohli lidem více přemýšlet o tom, co kupují a jak s potravinami zacházejí. (Plast I.C. Union.cz, 2022)

Too Good To Go – mobilní aplikace, která propojuje restaurace, supermarkety a spotřebitele, aby zachránili neprodané jídlo za snížené ceny.

Refettorio by Massimo Bottura projekt, který přeměňuje přebytečné jídlo z restaurací na pokrmy pro sociálně slabé.

Plastic Union – evropská iniciativa podporující zero waste principy a recyklaci potravinového odpadu (Plastic Union, 2023).

FareShare – Redistribuce přebytků potravin ve Velké Británii.

Foodcycle – Vzdělávání a komunitní projekty v oblasti potravin ve Velké Británii. (Plast I.C. Union.cz, 2022)

2.6 Plýtvání potravinami v České republice

Problematika potravinového odpadu a hlavní zásady předcházení potravinovým ztrátám jsou stanoveny ve směrnici 2008/98/ES o odpadech. Směrnice ukládá členským státům povinnost zařadit do svých programů předcházení vzniku odpadů a také opatření k předcházení vzniku potravinového odpadu, sledovat a hodnotit provádění těchto opatření měřením úrovně potravinového odpadu na základě společné metodiky.

„Členské státy EU se prostřednictvím cílů udržitelného rozvoje přijatých na summitu OSN v září 2015 zavázaly snížit do roku 2030 na polovinu množství potravinového odpadu na obyvatele na úrovni maloobchodu a spotřebitele a zredukovat potravinové ztráty v oblasti výroby potravin a dodavatelských řetězců. Strategie Farm to Fork, kterou Evropská komise přijala v rámci Zelené dohody pro Evropu, ukládá Evropské komisi předložení

právně závazného cíle vedoucího ke snížení potravinového odpadu v EU do konce roku 2023.“ (Ministerstvo zemědělství, 2022)

2.6.1 Vývoj trendů plýtvání potravinami v ČR

Historický vývoj plýtvání potravinami v ČR

Plýtvání potravinami v České republice prošlo výraznými změnami v průběhu posledních desetiletí. V období socialismu (před rokem 1989) bylo plýtvání méně výrazné, což bylo dáno několika faktory:

- omezenou dostupností některých potravin a plánovaným hospodářstvím,
- domácím zpracováním potravin (zavařování, skladování, kompostování),
- větší úsporností ve spotřebě potravin (méně odpadu, lepší využití surovin).

Po roce 1989 se situace změnila s nástupem tržního hospodářství a globalizace. Začaly se projevovat nové trendy:

- nárůst nabídky potravin v supermarketech,
- změna stravovacích návyků – více hotových jídel, méně domácího vaření,
- vyšší požadavky na kvalitu a čerstvost, což vedlo k častějšímu vyhazování potravin s prošlým datem spotřeby (Slavík, 2021, s. 14-16).

Současný stav plýtvání potravinami v ČR

Podle studie Radky Hanzlové (2023) průměrný český spotřebitel starší 15 let vyhodí 0,566 kg potravinového odpadu týdně, což odpovídá 29,4 kg potravinového odpadu ročně.

Nejčastěji vyhazované potraviny:

- Pekařské výrobky (chléb, pečivo) – 26 % potravinového odpadu.
- Hotová jídla a zbytky po vaření – 20 % odpadu.
- Čerstvé ovoce a zelenina – 18 % odpadu (Hanzlová, 2023, s. 48-50).

Hlavní důvody plýtvání potravinami:

- nekonsumovatelné zbytky (slupky, kosti, odřezky),
- shnilé nebo prošlé potraviny (nesprávné skladování),
- příliš velké množství nakoupeného jídla (nedostatečné plánování nákupů),
- neznalost možností skladování a zpracování potravin.

Naopak hlavním důvodem, proč lidé neplýtvají jídlem, je snaha ušetřit peníze – ekonomická úspora (Hanzlová, 2023, s. 52).

2.6.2 Aktuální trendy v prevenci plýtvání potravinami

Za posledních 5 let se v ČR projevují nové trendy, které mají za cíl snížit plýtvání potravinami:

Rostoucí popularita potravinových bank a redistribuce neprodaných potravin:

- od roku 2018 je v ČR povinnost supermarketů nabídnout neprodané potraviny charitativním organizacím místo jejich likvidace (Zákon č. 180/2018),
- například řetězec Tesco daroval v roce 2022 přes 1 500 tun potravin do potravinových bank (Česká federace potravinových bank, 2023).

Vznik aplikací pro darování přebytečných potravin:

- Too Good To Go – umožňuje spotřebitelům koupit přebytečné jídlo z restaurací a obchodů za sníženou cenu,
- Nesněženo – propojuje zákazníky s restauracemi, které prodávají jídlo blížící se expiraci,
- zájem o tyto aplikace vzrostl mezi lety 2020–2023 o 150 % (EK, 2023, s. 32-34).

Větší důraz na ekologické myšlení a udržitelnost:

- 60 % Čechů se snaží snižovat množství vyhozených potravin,
- roste popularita domácího kompostování a zero waste kuchyně.

- supermarkety zavádějí sekce s levnějšími potravinami s blížící se expirací (ČSÚ, 2023, s. 27-29).

Přesto se celkové množství potravinového odpadu v ČR stále pohybuje kolem 90 kg na osobu ročně, což je nad průměrem EU (EK, 2023, s. 18).

2.6.3 Orgány a organizace zabývající se plýtvání potravinami v České republice

Za rok 2022 shromáždily potravinové banky dohromady 9 691 tun potravin. Ministerstvo zemědělství dlouhodobě finančně podporuje činnost potravinových bank a dalších subjektů, které shromažďují potraviny dle § 11 odst. 2 zákona č. 110/1997 Sb. a to od r. 2016 prostřednictvím dotačního programu 18 Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením. (Ministerstvo zemědělství, 2022)

V České republice se kontrolou kvality potravin, bezpečností potravinového řetězce a regulací plýtvání zabývá několik klíčových orgánů.

Orgány zabývající se potravinami:

Ministerstvo zemědělství ČR(MZe):

- odpovídá za tvorbu politik v oblasti zemědělství a potravinové bezpečnosti,
- řídí legislativní opatření týkající se potravinového odpadu a implementuje evropské normy,
- spolupracuje na programech zaměřených na snížení plýtvání potravinami, například „Česká potravina“ (MZe, 2023, s. 10-12).

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI):

- provádí kontrolu bezpečnosti potravin na českém trhu,
- monitoruje potraviny s prošlým datem spotřeby a zajišťuje, aby nebyly uváděny na trh,
- má pravomoc udělovat sankce za porušení standardů skladování (SZPI, 2024).

Státní veterinární správa (SVS):

- reguluje hygienické standardy při manipulaci s potravinami živočišného původu,
- zajišťuje, aby živočišné produkty nebyly znehodnoceny a vyhazovány kvůli nevhodné manipulaci,

- kontroluje systémy distribuce a skladování masa a mléčných výrobků (SVS, 2023).

Česká obchodní inspekce (ČOI):

- kontroluje správné označování potravin a dodržování právních předpisů v oblasti prodeje,
- sleduje, zda supermarkety neuvádějí v omyl spotřebitele při slevových akcích na potraviny s blížící se expirací (ČOI, 2023, s. 25-28).

Potravinářská komora ČR (PK ČR):

- reprezentuje zájmy výrobců a distributorů potravin v oblasti snižování odpadu,
- organizuje kampaně proti plýtvání potravinami a podporuje potravinové banky (PK ČR, 2023).

Státní zdravotní ústav (SZÚ):

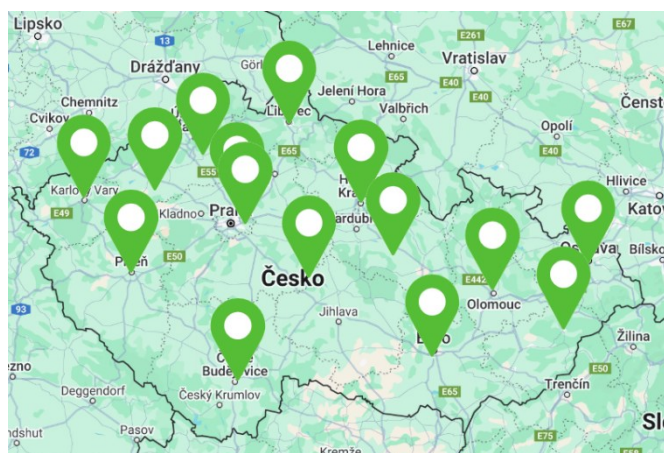
- monitoruje nutriční hodnotu potravin a kvalitu potravin určených ke konzumaci,
- vydává doporučení pro bezpečné skladování potravin, aby se předešlo jejich znehodnocení (SZÚ, 2023, s. 30-34).

Ministerstvo zdravotnictví (MZ ČR):

- zodpovídá za hygienické normy pro potraviny v restauracích, školních jídelnách a nemocnicích,
- kontroluje způsoby uchovávání a manipulace s potravinami v institucích veřejného stravování (MZ, 2024, s. 15-17).

Organizace zabývající se potravinami:

- **Potravinové banky** – v ČR máme 15 potravinových bank (Obr. 3).

Obr. 3 - Potravinové banky v ČR (Potravinové banky, 2025)

- **Potravinová sbírka 2024** – v sobotu 23. 11. 2024 proběhla potravinová sbírka potravin po celé ČR v 2250 prodejnách obchodních řetězců, se sbírkou pomáhalo 5400 dobrovolníků. Rok od roku pomoc roste, letos se vybralo neuvěřitelných 640 tun zboží. (Sbírka potravin, 2024)
- **Zachraň jídlo** – organizace, která usiluje o zviditelnění plýtvání potravinami, na které dělá kampaně, happeningy a vzdělávací kampaně. Pomohli změnit zákony a vyhlášky. Prosadili prodej křivé zeleniny a rozjeli paběrkování pro potravinové banky. Zavedli darování obědů z firemních jídelen a umožnili darovat přes 48 000 obědů charitám. (Zachraň jídlo, 2023)
- **Nesnězeno** – platforma, která postupně dobývá trh. Bojuje s plýtváním potravin ve čtyřech zemích – Česká republika, Slovensko, Maďarsko a od března 2024 i v Rumunsku. Jedná se o aplikaci, kam dávají restaurace, jídelny, pekárny, supermarket Penny (200 prodejen), kavárny (např. Crosscafe, Starbucks) a mnoho dalších své zvýhodněné balíčky, které jsou ve slevě min 50 %. Balíček jídla obsahuje to, co partnerům daný den zbylo a potřebují doprodat (hotová jídla, pečivo, zelenina a ovoce, nápoje či zákusky). (Nesnězeno, 2023)

3 DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část diplomové práce byla zpracována na základě dostupných českých i zahraničních literárních zdrojů a relevantních právních předpisů, které se vztahují k problematice plýtvání potravinami.

V rámci teoretické části byly definovány klíčové pojmy související s potravinovým hospodářstvím, přičemž důraz byl kladen na legislativní rámec regulace potravinového odpadu v České republice a Evropské unii. Dále byly analyzovány faktory ovlivňující plýtvání potravinami, včetně spotřebitelského chování a současných trendů v prevenci potravinového odpadu.

Teoretická část se nezabývala konkrétní situací v obci Drysice, ani statistickým zhodnocením chování obyvatel této oblasti ve vztahu k plýtvání potravinami. Nebyla rovněž řešena ekonomická analýza dopadů potravinového odpadu, která je součástí praktické části práce.

Je možné předpokládat, že k plýtvání dochází všude, jak ve městech, tak i na vesnicích. Teoretická část práce pomohla vymezit kolik se plýtvá a kde obecně. Praktická část se věnuje situaci ve vybrané obci.

Praktická část diplomové práce se zaměří tedy na analýzu plýtvání potravinami v obci Drysice prostřednictvím dotazníkového šetření mezi obyvateli. Získaná data budou vyhodnocena pomocí metod analýzy a syntézy. Dále bude aplikována metoda Cost-Benefit Analysis (CBA), která umožní kvantifikovat ekonomické dopady plýtvání potravinami a posoudit efektivitu navrhovaných opatření.

Cílem praktické části je získat reálný pohled na situaci v dané lokalitě, identifikovat hlavní příčiny plýtvání potravinami a navrhnout možná opatření ke snížení tohoto problému.

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 ANALÝZA RIZIK PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V OBCI DRYSICE

Praktická část této diplomové práce se zaměřuje na analýzu plýtvání potravinami v obci Drysice s cílem identifikovat ekonomické dopady a navrhnout možná řešení vedoucí ke snížení tohoto jevu.

Nejprve je představena obec Drysice, včetně základních informací o její demografii a infrastruktuře, které jsou klíčové pro pochopení místního kontextu. Následně je popsán současný systém nakládání s odpady, který v roce 2024 prošel zásadní změnou – přechodem z paušálního poplatku na vážení odpadu. Tento systém přináší spravedlivější rozdělení nákladů, ale také představuje výzvy v oblasti motivace obyvatel k třídění a snižování odpadu.

Další část praktické části se věnuje dotazníkovému šetření, jehož cílem je zjistit postoje obyvatel obce k plýtvání potravinami a jejich ochotu zapojit se do preventivních opatření. Výsledky dotazníku slouží jako podklad pro ekonomickou analýzu plýtvání potravinami v Drysicích, která využívá metodu CBA (Cost-Benefit Analysis). Tato metoda umožňuje kvantifikovat náklady spojené s plýtváním potravinami a porovnat je s možnými úsporami, které by přinesla realizace opatření ke snížení odpadu.

Na závěr praktická část představuje návrhy opatření na redukování plýtvání potravinami v obci Drysice, která vycházejí z výsledků analýzy a zkušeností z jiných měst či obcí.

4.1 Charakteristika obce Drysice

Drysice se nachází v Jihomoravském kraji, v severní části okresu Vyškov, přibližně 8 km severovýchodně od města Vyškov. Leží na jihovýchodním úpatí Dražanské vrchoviny, v nadmořské výšce 250 až 300 metrů nad mořem. Obcí prochází silnice I. třídy spojující Brno a Olomouc, což zajišťuje dobré dopravní spojení s těmito městy (Český statistický úřad, 2024).

První písemná zmínka o Drysicích pochází z roku 1201, kdy král Přemysl I. daroval ves Drysice (tehdy psáno jako Drissich) biskupskému chrámu sv. Václava v Olomouci (Historický ústav AV ČR, 2023). Obec patří mezi nejstarší osady na Moravě, založené již

v předkřesťanském období. Historicky byla součástí panství Vyškov a během středověku zde probíhala kolonizace německými osadníky, kteří byli postupně asimilováni českým obyvatelstvem (Kronika obce Drysice, 2022).

Podle údajů z roku 2024 žije v Drysicích 614 obyvatel (Český statistický úřad, 2024). Obec má obdélníkový půdorys s návsí, ze které vybíhá silnice na severozápad. Mezi významné pamětihodnosti patří farní kostel Narození Panny Marie, postavený v letech 1887–1888, a socha svatého Floriána na návsi, která byla vztyčena v roce 1777 na památku ničivého požáru (Památkový ústav, 2023).

Drysice jsou aktivní obcí s bohatým společenským životem. Funguje zde mateřská škola, knihovna a několik spolků, které organizují kulturní a sportovní akce pro místní obyvatele. Obec také spolupracuje s okolními sídlí v rámci mikroregionu a zapojuje se do různých rozvojových projektů zaměřených na zlepšení kvality života svých obyvatel (Obecní úřad Drysice, 2024).

Díky své poloze a dobré dopravní dostupnosti jsou Drysice atraktivním místem pro bydlení i rekreaci, nabízejícím klidné venkovské prostředí v blízkosti větších měst (Český statistický úřad, 2024).

4.2 Odpadové hospodářství v obci Drysice a jeho vývoj

Historický přístup k nakládání s odpady v obci Drysice

Do konce roku 2023 obec Drysice uplatňovala paušální poplatek za svoz směsného komunálního odpadu (SKO). Každý trvale žijící obyvatel platil 600 Kč ročně, bez ohledu na skutečné množství vyprodukovaného odpadu. Tento systém měl několik nevýhod:

Nedostatečná motivace k redukci odpadu: Občané platili stejnou částku bez ohledu na to, kolik odpadu vyprodukovali.

Nespravedlivé rozdělení nákladů: Domácnosti s nižší produkcí odpadu dotovaly ty, které produkovaly odpadu více.

Zavedení systému platby podle hmotnosti odpadu

Od 1. ledna 2024 obec Drysice přešla na systém platby podle skutečného množství vyprodukovaného odpadu. Tento krok byl motivován snahou o spravedlivější rozdělení nákladů a podporu ekologického chování mezi obyvateli.

Sazba poplatku: Občané nyní platí 5 Kč za každý kilogram SKO.

Zrušení paušálního poplatku: Paušální poplatek ve výši 600 Kč na osobu byl zrušen.

Evidence odpadu: Množství odpadu je sledováno a evidováno během celého roku, přičemž platby jsou vybírány zpětně na začátku následujícího roku. Například poplatky za rok 2024 budou vybírány na začátku roku 2025. (Obec Drysice, 2024)

Motivace pro občany ke snížení produkce odpadu

Nový systém přináší několik motivačních prvků:

Finanční úspora: Domácnosti, které efektivně třídí odpad a snižují množství SKO, mohou výrazně ušetřit na poplatcích.

Podpora třídění a kompostování: Obec poskytuje informace a podporu pro třídění odpadu a domácí kompostování, což snižuje množství SKO.

Stanovení orientačního limitu: Obec doporučuje, aby množství SKO na jednoho obyvatele nepřesáhlo 170 kg ročně. To slouží jako orientační cíl pro domácnosti. (Obec Drysice, 2024)

Dopady nového systému

Přechod na systém platby podle hmotnosti odpadu má několik očekávaných dopadů, systém má jak pozitivní, tak i složitější výzvy.

Pozitivní efekty:

- snížení celkového množství SKO díky zvýšené motivaci k třídění a kompostování,
- spravedlivější rozdělení nákladů na odpadové hospodářství mezi občany,
- zvýšení ekologického povědomí a odpovědnosti mezi obyvateli.

Možné výzvy:

- administrativní náročnost spojená s evidencí a vážením odpadu,
- riziko nelegálního odkládání odpadu v důsledku snahy některých obyvatel vyhnout se platbám.

Obec Drysice plánuje monitorovat dopady nového systému a případně přijmout opatření k řešení vzniklých problémů, aby byl systém efektivní a spravedlivý pro všechny obyvatele.

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ K PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V OBCI DRYSDICE

Dotazníkové šetření bylo realizováno s cílem analyzovat postoj obyvatel k plýtvání potravinami v obci Drysdice, zjistit jejich nákupní zvyklosti, míru povědomí o problematice plýtvání potravinami a ochotu zapojit se do opatření ke snížení tohoto jevu.

Vzhledem k tomu, že plýtvání potravinami má ekonomické, environmentální i sociální důsledky, bylo důležité zjistit, jak si obyvatelé obce uvědomují tuto problematiku a jaké jsou jejich aktuální zvyklosti při nakupování a spotřebě potravin.

K získání relevantních dat byla zvolena metoda online dotazníkového šetření, která umožňuje rychlý a efektivní sběr odpovědí.

Dotazník obsahoval uzavřené i polouzavřené otázky, které se zaměřily na:

- nákupní chování respondentů,
- preference při výběru potravin,
- nakládání s potravinami v domácnosti,
- hlavní důvody plýtvání,
- míru třídění odpadu a postoje k udržitelnému hospodaření s potravinami.

Dotazníkové šetření bylo realizováno online formou prostřednictvím platformy Survio, která umožňuje snadný a efektivní sběr a analýzu odpovědí. Dotazník byl k dispozici od 1.2.2025 do 1.3.2025, během této doby na něj odpovědělo celkem 95 respondentů.

5.1 Struktura dotazníku

Dotazník se skládal z 22 otázek, které byly zaměřeny na:

- demografické charakteristiky respondentů – pohlaví, věk, vzdělání a velikost domácnosti,
- nákupní chování – frekvence nákupů, preference slev a plánování spotřeby,
- způsob nakládání s potravinami v domácnostech – používání nákupních seznamů, uchovávání potravin a vyhazování nespotřebovaného jídla,
- postoje k plýtvání potravinami – míra povědomí o environmentálních důsledcích a ochota zapojit se do opatření ke snížení plýtvání.

Získaná data byla automaticky zpracována v systému Survio a následně analyzována pomocí tabulkové a grafické vizualizace. Pro lepší přehlednost byly vytvořeny grafy a statistické souhrny, které umožňují identifikaci klíčových trendů v chování obyvatel obce Drysice v oblasti plýtvání potravinami.

Po ukončení sběru dat byla provedena komplexní analýza odpovědí, která se zaměřila na identifikaci klíčových trendů v chování obyvatel obce Drysice ve vztahu k plýtvání potravinami. Výsledky dotazníkového šetření poskytují cenné informace o postojích respondentů k této problematice, jejich nákupních zvyklostech a způsobu nakládání potravinami v domácnosti (Český statistický úřad, 2022, s. 34).

V následující části jsou prezentovány výsledky jednotlivých kategorií dotazníku, přičemž důraz je kladen na srovnání odpovědí, identifikaci trendů a interpretaci zjištěných skutečností (FAO, 2019, s. 12). Data jsou zobrazena pomocí grafů a tabulek, což umožňuje lepší přehlednost a srozumitelnost získaných informací (Evropská komise, 2021, s. 7).

Cílem této analýzy je nejen kvantifikovat rozsah plýtvání potravinami v obci Drysice, ale také identifikovat faktory, které tento jev ovlivňují, a formulovat doporučení ke snížení potravinového odpadu na úrovni domácností (MZe ČR, 2023 s. 15).

5.2 Výsledky dotazníkového šetření

DEMOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ (pohlaví, věk, vzdělání a velikost domácnosti)

1. Analýza otázky: Pohlaví respondentů

V dotazníkovém šetření se zúčastnilo 95 respondentů, kteří odpověděli na otázku ohledně svého pohlaví.

Výsledky odpovědí:

- 57 respondentů (60 %) jsou ženy,
- 38 respondentů (40 %) jsou muži,
- Možnost "Nechci uvádět" nevolil žádný respondent.

Většinu respondentů tvoří ženy (60 %), což může ovlivnit výsledky výzkumu, zejména u otázek týkajících se nákupních zvyklostí a hospodaření s potravinami.

Podle zprávy FAO (2022) se ženy častěji podílejí na rozhodování o nákupech potravin v domácnostech a jsou aktivnější v plánování spotřeby jídla. Tento faktor může mít vliv na výsledky dotazníku v otázkách souvisejících s plýtváním potravinami a jejich tříděním.

Muži tvoří 40 % vzorku respondentů, což umožňuje srovnání mezi oběma pohlavími a jejich přístupy k hospodaření s potravinami.

Vyváženost odpovědí je dobrá, i když vzorek mírně upřednostňuje ženskou populaci.

2. Analýza otázky: Věk respondentů

V dotazníkovém šetření odpovědělo na otázku týkající se věku celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 4 respondenti (4,2 %) jsou mladší 18 let,
- 8 respondentů (8,4 %) spadá do věkové kategorie 18–24 let,
- 43 respondentů (45,3 %) je ve věku 25–34 let,
- 31 respondentů (32,6 %) je ve věku 35–49 let,

- 9 respondentů (9,3 %) je starších 50 let.

Největší věkovou skupinou jsou respondenti ve věku 25–34 let (45,3 %), což naznačuje, že výzkum reflektuje především mladší a střední generaci. Tato věková skupina obvykle vykazuje aktivní spotřebitelské chování a je otevřenější novým trendům v oblasti udržitelnosti a hospodaření s potravinami (FAO, 2021). Druhou největší skupinu tvoří lidé ve věku 35–49 let (32,6 %). Tato generace se obvykle zaměřuje na rodinné nakupování a plánování spotřeby potravin s ohledem na potřeby domácnosti (Evropská komise, 2022). Podíl respondentů nad 50 let (9,3 %) je relativně nízký, což může znamenat, že starší generace se méně zapojuje do online dotazníkových šetření nebo má odlišné přístupy k nákupu a plýtvání potravinami. Mladší věkové kategorie (do 24 let) tvoří dohromady 12,6 % respondentů, což naznačuje, že jejich přístup k potravinám a nákupům není v této studii dominantní, ale může být ovlivněn jejich životním stylem (studentské bydlení, menší domácnosti).

3. Čím se v současné době zabýváte?

V dotazníkovém šetření odpovědělo na otázku týkající se vzdělání celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 19 respondentů (20 %) se označilo jako OSVČ nebo podnikatelé,
- 6 respondentů (6,3 %) uvedlo, že jsou studenti,
- 41 respondentů (43,2 %) jsou zaměstnanci,
- 5 respondentů (5,3 %) je nezaměstnaných,
- 17 respondentů (17,9 %) je na rodičovské dovolené,
- 7 respondentů (7,4 %) jsou důchodci.

Největší skupinou jsou zaměstnanci (43,2 %), což naznačuje, že většina respondentů má stabilní pracovní zázemí a pravidelný příjem. To může ovlivnit jejich spotřebitelské chování, například ve vztahu k plánování nákupů a přístupu k plýtvání potravinami. 20 % respondentů jsou OSVČ nebo podnikatelé, což ukazuje na významný podíl samostatně výdělečně činných osob ve vzorku. Tito respondenti mohou mít odlišné nákupní zvyklosti, například častější návštěvy obchodů kvůli flexibilnějšímu

pracovnímu režimu (FAO, 2022). 17,9 % respondentů tvoří osoby na rodičovské dovolené, což naznačuje, že významná část odpovědí pochází od osob, které zajišťují stravování pro rodiny s malými dětmi. Tato skupina může mít větší povědomí o hospodaření s potravinami a třídění odpadu. Pouze 6,3 % respondentů jsou studenti, což ukazuje na nižší zastoupení této věkové skupiny. Studenti mohou mít jiné nákupní chování, například častější stravování mimo domov nebo nižší rozpočet na potraviny. Podíl důchodců je 7,4 %, což naznačuje, že starší generace je ve vzorku méně zastoupena. Starší lidé mívají tradičně lepší návyky ohledně skladování a úspory potravin, což se může projevit v odpovědích na otázky týkající se plýtvání jídlem.

4. Analýza otázky: Kolik osob se nachází ve vaší domácnosti?

V dotazníkovém šetření odpovědělo na otázku týkající se velikosti domácnosti celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 21 respondentů (22,1 %) žije v domácnosti s 1–2 osobami,
- 69 respondentů (72,6 %) žije v domácnosti s 3–5 osobami,
- 5 respondentů (5,3 %) žije v domácnosti s více než 5 osob.

Největší skupinu tvoří domácnosti s 3–5 členy (72,6 %), což odpovídá typické velikosti rodinných domácností v České republice. Tato skupina může mít lépe organizované nákupy a menší míru plýtvání potravinami, protože větší domácnosti obvykle spotřebují nakoupené potraviny efektivněji (ČSÚ, 2023). Domácnosti s 1–2 osobami tvoří 22,1 % vzorku, což mohou být senioři, mladé páry nebo jednotlivci. Tyto domácnosti mohou být náchylnější k vyššímu plýtvání potravinami, protože mnoho potravin se prodává ve větších baleních, což může vést k jejich nespotřebování včas. Pouze 5,3 % respondentů žije v domácnosti s více než 5 osobami. Tyto domácnosti pravděpodobně nakupují ve větším objemu, což může vést k lepší optimalizaci zásob potravin, ale zároveň mohou mít vyšší spotřebu jídla a tím i vyšší produkci potravinového odpadu (FAO, 2022).

5. Analýza otázky: nejvyšší dosažené vzdělání

V dotazníkovém šetření odpovědělo na otázku týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 7 respondentů (7,4 %) má pouze základní vzdělání,
- 14 respondentů (14,7 %) má střední vzdělání bez maturity,
- 44 respondentů (46,3 %) má střední vzdělání s maturitou,
- 30 respondentů (31,6 %) má vysokoškolské vzdělání.

Největší skupinu tvoří respondenti se středním vzděláním s maturitou (46,3 %), což odpovídá běžnému vzdělanostnímu profilu populace v České republice. Tito respondenti mají často stabilní pracovní uplatnění a pravidelný příjem, což může ovlivnit jejich nákupní chování (ČSÚ, 2023). Vysokoškolské vzdělání má 31,6 % respondentů, což naznačuje relativně vysokou úroveň vzdělanosti mezi účastníky šetření. Podle FAO (2022) mají lidé s vyšším vzděláním větší povědomí o problematice plýtvání potravinami a častěji se snaží o udržitelné nakupování. 14,7 % respondentů má střední vzdělání bez maturity, což může znamenat širší spektrum pracovních profesí a odlišné přístupy k nakupování potravin. Pouze 7,4 % respondentů má pouze základní vzdělání, což je nejmenší zastoupená skupina ve vzorku. Tito lidé mohou mít jiné priority při nakupování a nižší povědomí o ekologických dopadech plýtvání potravinami (Evropská komise, 2022).

6. Analýza otázky: Máte v domácnosti malé dítě (do 6 let)?

V dotazníkovém šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 28 respondentů (29,5 %) uvedlo, že mají v domácnosti dítě do 6 let,
- 67 respondentů (70,5 %) uvedlo, že dítě do 6 let v domácnosti nemají.

Většina respondentů (70,5 %) nemá malé dítě v domácnosti, což naznačuje, že jejich nákupní chování není primárně ovlivněno péčí o malé děti. 29,5 % respondentů uvedlo,

že dítě do 6 let mají, což může znamenat větší důraz na kvalitu potravin, zdravou výživu a častější nákupy čerstvých surovin. Podle FAO (2022) rodiny s malými dětmi častěji plánují své nákupy předem a mají vyšší spotřebu čerstvých produktů, což ale může vést i k většímu riziku plýtvání potravinami, pokud nejsou potraviny správně uskladněny nebo nestihnou být spotřebovány. Domácnosti s malými dětmi mohou být citlivější na slevové akce a množstevní balení, což se může projevit v dalších částech výzkumu zaměřeného na spotřební chování a plýtvání jídlem.

NÁKUPNÍ CHOVÁNÍ – FREKVENCE NÁKUPŮ, PREFERENCE SLEV A PLÁNOVÁNÍ SPOTŘEBY.

7. Analýza otázky, Jak často nakupujete?

V dotazníkovém šetření odpovědělo na otázku týkající se frekvence nakupování celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 18 respondentů (18,9 %) nakupuje méně než jednou týdně,
- 43 respondentů (45,3 %) nakupuje jednou týdně,
- 21 respondentů (22,1 %) nakupuje třikrát týdně,
- 14 respondentů (14,7 %) nakupuje každý den.

Nejčastější frekvencí nákupů je jednou týdně (45,3 %), což ukazuje, že většina respondentů preferuje plánované nákupy na delší období. Plánovaný působ nakupování obvykle vede k lepšímu hospodaření s potravinami a může přispět k nižšímu plýtvání jídlem (ČSÚ, 2023). 22,1 % respondentů nakupuje třikrát týdně, což může znamenat větší důraz na čerstvé potraviny nebo impulzivnější nákupy. Častější návštěvy obchodů mohou zvyšovat riziko plýtvání potravinami, pokud nejsou nakoupené položky plně využity.

Denní nákupy (14,7 %) mohou být spojeny s menšími domácnostmi nebo specifickým životním stylem, například častým stravováním mimo domov nebo upřednostňováním čerstvých surovin. Tento model nákupního chování může vést k nižším zásobám potravin, ale také k menšímu plýtvání, pokud jsou potraviny spotřebovány včas. 18,9 % respondentů nakupuje méně než jednou týdně, což naznačuje, že mohou dělat větší zásoby potravin najednou, například při nákupu ve velkých obchodních centrech.

Tento přístup však může zvyšovat riziko vyhazování nespotřebovaných potravin kvůli prošlým lhůtám trvanlivosti (FAO, 2022).

8. Analýza otázky, Preferujete nákupy v akci (sleva na jednotlivé produkty)?

V dotazníkovém šetření odpovědělo na otázku ohledně preference nákupu ve slevových akcích celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 84 respondentů (88,4 %) preferuje nákupy ve slevových akcích,
- 12 respondentů (12,6 %) slevové akce nevyužívá.

Většina respondentů (88,4 %) preferuje nákupy ve slevách, což naznačuje, že spotřebitelé kladou důraz na cenovou dostupnost potravin. Sleva na jednotlivé produkty je běžnou strategií maloobchodníků ke zvýšení prodeje a zákazníci na tyto akce často reagují zvýšenými nákupy (Evropská komise, 2022). Pouze 12,6 % respondentů nepreferuje nákupy ve slevových akcích, což může znamenat, že dávají přednost kvalitě před cenou, nakupují podle potřeby bez ohledu na aktuální slevy nebo mají stabilní finanční situaci, která jim umožňuje neřešit cenové akce. Podle FAO (2021) však nadměrné využívání slev může vést ke zvýšenému plýtvání potravinami, protože lidé často nakupují větší množství, než skutečně potřebují, což může mít negativní dopad na celkové hospodaření s potravinami v domácnostech. Slevové akce také ovlivňují impulzivní nákupní chování, což může vést k méně efektivnímu plánování spotřeby potravin a následnému vyhazování nespotřebovaných položek.

9. Analýza otázky, Využíváte akční nabídky (2+1 zdarma, množstevní slevy)

V dotazníkovém šetření odpovědělo na otázku ohledně využívání akčních nabídek celkem 95 respondentů.

Výsledky odpovědí:

- 59 respondentů (62,1 %) využívá akční nabídky pravidelně,
- 18 respondentů (18,9 %) akční nabídky využívá občas,
- 19 respondentů (20 %) akční nabídky nevyužívá vůbec.

Více než 62 % respondentů aktivně využívá akční nabídky, což potvrzuje, že většina lidí se snaží ušetřit na nákupech pomocí množstevních slev a speciálních akcí. Tento trend odpovídá běžnému spotřebitelskému chování v ČR, kde slevy hrají klíčovou roli při rozhodování o nákupech (Evropská komise, 2022). 18,9 % respondentů využívá množstevní slevy pouze občas, což naznačuje, že si uvědomují možná rizika impulzivních nákupů nebo mají omezenou možnost skladování většího množství potravin. 20 % respondentů akční nabídky vůbec nevyužívá, což může znamenat, že upřednostňují kvalitu před kvantitou, mají stabilní rozpočet nebo si plánují nákupy nezávisle na cenových akcích.

Podle FAO (2021) množstevní slevy mohou vést ke zvýšenému plýtvání potravinami, protože lidé často kupují více, než jsou schopni spotřebovat. Tento faktor je důležitý zejména u produktů s krátkou trvanlivostí, jako je pečivo, mléčné výrobky nebo čerstvé ovoce a zelenina.

10. Analýza otázky:

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 37 respondentů (38,9 %),
- Ne – 18 respondentů (18,9 %),
- Občas – 40 respondentů (42,1 %).

Z těchto dat je patrné, že většina respondentů si alespoň někdy zásoby potravin tvoří (celkem 83,2 %), přičemž největší podíl tvoří ti, kteří si zásoby dělají pouze příležitostně (38,9 %). To naznačuje, že mnoho lidí nakupuje větší množství potravin jen za určitých okolností – například během slevových akcí, před delší nepřítomností nebo z jiných strategických důvodů.

Naopak menší část respondentů (18,9 %) zásoby potravin vůbec nedělá. Tito lidé pravděpodobně upřednostňují častější nákupy menšího množství čerstvých potravin a nepovažují hromadění zásob za nutné. Podobné trendy potvrzuje i výzkum Kočího et al. (2020), který ukazuje, že rozhodování o zásobách potravin bývá často ovlivněno

nejen ekonomickými faktory, jako jsou slevy, ale také osobními zvyklostmi a preferencemi.

Dále Nováková a Hruška (2019) upozorňují, že vytváření zásob může mít přímý vliv na množství vyhozených potravin. Lidé, kteří nakupují větší množství jídla najednou, mohou být náchylnější k jeho plýtvání, pokud správně neodhadnou svou spotřebu nebo neskladují potraviny vhodným způsobem. Tato skutečnost koresponduje s výzkumy zaměřenými na plýtvání potravinami v domácnostech, které ukazují, že nadměrné zásoby mohou vést k vyšší míře vyhazování potravin (Smith et al., 2021).

Z výsledků vyplývá, že více než 80 % respondentů se v určité míře spoléhá na zásoby potravin, přičemž se však liší četnost a rozsah těchto nákupů. Tento trend může být ovlivněn různými faktory, jako jsou slevové akce, dostupnost obchodů či obavy z budoucí nedostupnosti určitých produktů (Brown & Miller, 2022). Na druhou stranu, přílišné zásoby mohou přispívat k vyššímu množství potravinového odpadu, pokud nejsou správně plánovány (Wilson et al., 2020).

11. Jaká je Vaše útrata za potraviny týdně?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Do 1000 Kč – 18 respondentů (18,9 %),
- 1000–3000 Kč – 63 respondentů (66,3 %),
- 3000–5000 Kč – 13 respondentů (13,7 %),
- Více než 5000 Kč – 1 respondent (1,1 %).

Největší podíl respondentů (66,3 %) utratí týdně za potraviny mezi 1000 a 3000 Kč, což odpovídá běžným výdajům středně velkých domácností v Česku (Kočí et al., 2021). Výrazně menší podíl lidí (18,9 %) má týdenní útratu nižší než 1000 Kč, což může naznačovat buď menší domácnosti, důsledné využívání slev, nebo specifický způsob stravování (např. časté stravování mimo domov) (Brown & Miller, 2022).

Naopak vyšší útraty nad 3000 Kč týdně jsou méně časté – 13,7 % respondentů spadá do kategorie 3000–5000 Kč a pouze 1,1 % utratí týdně více než 5000 Kč. Respondenti pravděpodobně nakupují ve větším množství pro vícečlenné domácnosti nebo preferují dražší, kvalitnější potraviny (Smith et al., 2021).

Dle studií Wilsona et al. (2020) existuje korelace mezi výší výdajů za potraviny a mírou plýtvání – domácnosti s vyššími výdaji častěji nakupují větší množství jídla, což může vést k jeho nadměrnému hromadění a následnému vyhazování.

Většina respondentů (přes 85 %) utrácí za potraviny méně než 3000 Kč týdně, což ukazuje na relativně střídme nákupní chování. Výrazně vyšší útraty nad 5000 Kč týdně jsou výjimečné a pravděpodobně reflektují specifické nákupní vzorce, jako je preferování bio či prémiových produktů, velké rodiny nebo časté nákupy hotových jídel (Johnson & Patel, 2023).

12. Používáte nákupní seznam při nákupu potravin?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 48 respondentů (50,5 %),
- Ne – 11 respondentů (11,6 %),
- Občas – 36 respondentů (37,9 %).

Více než polovina respondentů (50,5 %) pravidelně používá nákupní seznam, což naznačuje jejich snahu o plánované a efektivní nakupování. Používání nákupního seznamu může pomoci minimalizovat impulzivní nákupy, snížit zbytečné výdaje a omezit plýtvání potravinami (Kočí et al., 2021). Tento přístup bývá často spojován s vyšší mírou organizace při plánování jídel a nakupování v domácnostech.

Naopak 11,6 % respondentů nákupní seznam vůbec nepoužívá, což může souviset s jejich nákupními zvyklostmi – například častými malými nákupy nebo důvěrou v paměť při výběru produktů (Brown & Miller, 2022). Respondenti mohou být náchylnější k impulzivním nákupům a tím i k potenciálnímu plýtvání.

Poměrně vysoký podíl respondentů (37,9 %) uvádí, že nákupní seznam používají pouze občas. To může znamenat, že si seznam připravují pouze pro větší nákupy nebo v případě potřeby doplnění konkrétních položek. Podle výzkumu Smitha et al. (2021) lidé, kteří si zapisují nákupní seznam jen občas, často nakupují na základě aktuálních potřeb, což může vést ke kratší trvanlivosti plánování zásob a častějším návštěvám obchodů.

Výsledky ukazují, že většina respondentů (90,5 %) nákupní seznam alespoň někdy používá, což svědčí o snaze organizovat své nákupy. Pravidelné používání seznamu přispívá ke snižování impulzivních nákupů a omezení plýtvání potravinami (Wilson et al., 2020). Na druhou stranu, část respondentů, kteří seznam nepoužívají vůbec, pravděpodobně spoléhá na flexibilní a spontánní nákupní styl, který může vést k neefektivnímu využívání potravinových zásob.

PREFERENCE PŘI VÝBĚRU POTRAVIN

13. Rozumíte pojmům datum minimální trvanlivosti (DMT) a datum spotřeby (DS)?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 78 respondentů (82,1 %),
- Ne – 17 respondentů (17,9 %).

Výsledky ukazují, že naprostá většina respondentů (82,1 %) rozumí rozdíl mezi datem minimální trvanlivosti (DMT) a datem spotřeby (DS). Tento trend naznačuje, že povědomí o těchto pojmech je mezi spotřebiteli poměrně vysoké, což může přispět k lepšímu nakládání s potravinami a snížení jejich plýtvání (Kocí et al., 2021).

Naopak 17,9 % respondentů uvedlo, že těmito pojmy nerozumí, což může vést k nesprávnému zacházení s potravinami. Například studie Brown & Miller (2022) ukazuje, že spotřebitelé, kteří nerozlišují mezi DMT a DS, častěji vyhazují potraviny, které by byly ještě bezpečné ke konzumaci.

Podle výzkumu Smitha et al. (2021) lidé, kteří znají rozdíl mezi DMT a DS, častěji využívají potraviny i po uplynutí minimální trvanlivosti, pokud nevykazují známky

zkažení. Naopak neznalost těchto pojmů může vést k zbytečnému vyhazování potravin a tím i k vyšší míře potravinového odpadu.

Výsledky ukazují, že většina respondentů má dobré povědomí o trvanlivosti potravin, což může pomoci snížit plýtvání. Nicméně stále existuje téměř 18 % respondentů, kteří nerozumí rozdílu mezi DMT a DS, což naznačuje potřebu lepšího informování spotřebitelů, například prostřednictvím vzdělávacích kampaní nebo jasnějšího označování obalů (Wilson et al., 2020).

14. Kupujete potraviny s prošlým DTM?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 15 respondentů (15,8 %),
- Ne – 58 respondentů (61,1 %),
- Občas – 22 respondentů (23,2 %).

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů (61,1 %) potraviny s prošlým datem minimální trvanlivosti nekupuje, což naznačuje silnou orientaci na čerstvost a obavy z možného znehodnocení potravin (Kočí et al., 2021).

Na druhou stranu 15,8 % respondentů uvedlo, že potraviny s prošlým DMT běžně kupuje, což může být motivováno sníženou cenou nebo přesvědčením, že tyto potraviny jsou stále bezpečné ke konzumaci (Brown & Miller, 2022). Dalších 23,2 % respondentů odpovědělo, že takové potraviny nakupují občas, což může znamenat, že se rozhodují individuálně podle konkrétního produktu a jeho aktuálního stavu.

Podle studie Smitha et al. (2021) lidé, kteří rozumí rozdílu mezi datem minimální trvanlivosti (DMT) a datem spotřeby (DS), jsou ochotnější kupovat potraviny s prošlým DMT, protože vědí, že tyto výrobky jsou stále bezpečné ke konzumaci, pokud jsou správně skladovány. Naopak nejasnosti v označování mohou vést k zbytečnému vyhýbání se těmto potravinám a následnému plýtvání (Wilson et al., 2020).

Více než 60 % respondentů se vyhýbá nákupu potravin s prošlým DMT, což ukazuje na konzervativní přístup k trvanlivosti potravin. Naopak téměř 40 % lidí je ochotno tyto produkty nakoupit, ať už pravidelně, nebo občas. Tento trend potvrzuje, že informovanost o trvanlivosti potravin hraje klíčovou roli ve spotřebitelském chování. Zlepšení povědomí o významu DMT by mohlo přispět k redukci potravinového odpadu a podpořit udržitelné.

15. Kontrolujete DTM a DS u nakoupených potravin?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 64 respondentů (67,4 %),
- Ne – 20 respondentů (21,1 %),
- Občas – 11 respondentů (11,6 %).

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů (67,4 %) při nákupu potravin aktivně kontroluje datum minimální trvanlivosti (DMT) a datum spotřeby (DS). Tento trend naznačuje, že si spotřebitelé uvědomují důležitost čerstvosti potravin a snaží se vyhnout nákupu produktů, které by mohly brzy překročit dobu doporučené spotřeby (Kočí et al., 2021).

Naopak 21,1 % respondentů uvedlo, že datum trvanlivosti a spotřeby nekontroluje vůbec, což může souviset s důvěrou v kvalitu nabízených potravin v obchodech nebo s nižší informovaností o těchto označeních (Brown & Miller, 2022). Další 11,6 % respondentů kontroluje DMT a DS jen občas, což může znamenat, že se zaměřují jen na určité druhy produktů (např. mléčné výrobky, maso) nebo kontrolu provádějí pouze při větších nákupech.

Podle studie Smitha et al. (2021) spotřebitelé, kteří pravidelně kontrolují DMT a DS, častěji plánují své nákupy efektivněji a méně plýtvají potravinami. Naopak lidé, kteří datum nekontrolují, mohou být náchylnější k nechtěnému nákupu potravin s blížícím se datem spotřeby, což může vést k jejich vyhození.

Výsledky ukazují, že více než 67 % respondentů aktivně sleduje trvanlivost potravin, což může snižovat riziko plýtvání a pomoci efektivněji plánovat spotřebu. Na druhou

stranu, přibližně 32 % spotřebitelů kontrolu neprovádí pravidelně nebo vůbec, což naznačuje prostor pro zlepšení informovanosti o významech DMT a DS. Lepší osvěta o těchto označeních by mohla přispět ke snížení potravinového odpadu a ekonomičtějšímu nakupování (Wilson et al., 2020).

16. Konzumujete potraviny po uplynutí DMT?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 17 respondentů (17,9 %),
- Ne – 33 respondentů (34,7 %),
- Občas – 45 respondentů (47,4 %).

Z výsledků vyplývá, že téměř polovina respondentů (47,4 %) konzumuje potraviny po uplynutí DMT alespoň občas, což naznačuje určitou míru důvěry ve správné skladování a bezpečnost potravin i po datu minimální trvanlivosti. Tento trend potvrzují i studie, které ukazují, že mnoho spotřebitelů se rozhoduje o konzumaci potravin spíše na základě jejich vzhledu a vůně než na základě samotného data uvedeného na obalu (Kočí et al., 2021).

Naopak 34,7 % respondentů uvedlo, že potraviny po uplynutí DMT nekonzumuje, což může souviset s opatrností, nedůvěrou v kvalitu nebo nedostatečnou znalostí rozdílu mezi DMT a datem spotřeby (Brown & Miller, 2022).

Pouze 17,9 % respondentů pravidelně konzumuje potraviny po uplynutí DMT, což naznačuje, že si uvědomují, že potraviny s prošlým DMT jsou v mnoha případech stále bezpečné ke konzumaci. Výzkum Smitha et al. (2021) ukazuje, že spotřebitelé, kteří si jsou vědomi rozdílu mezi DMT a DS, častěji konzumují potraviny po DMT, čímž snižují plýtvání.

Podle Wilsona et al. (2020) může větší informovanost o skutečném významu DMT a DS pomoci minimalizovat zbytečné vyhazování potravin a podpořit udržitelnější přístup ke spotřebě.

Více než 65 % respondentů někdy nebo pravidelně konzumuje potraviny po uplynutí DMT, což naznačuje, že spotřebitelé nevnímají DMT jako striktní hranici bezpečnosti potravin. Naopak třetina respondentů (34,7 %) se těmito potravinám vyhýbá, což ukazuje na možný

prostor pro edukaci o rozdílu mezi DMT a DS, který by mohl pomoci snížit zbytečné plýtvání (Johnson & Patel, 2023).

NAKLÁDÁNÍ S POTRAVINAMI V DOMÁCNOSTI

17. Zamýšlíte se nad tím, kolik jako jedinec vyplýtváte potravin?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 51 respondentů (53,7 %),
- Ne – 44 respondentů (46,3 %).

Výsledky ukazují, že těsná většina respondentů (53,7 %) se zamýšlí nad množstvím potravin, které vyplývají, což naznačuje určitou míru uvědomělosti o problematice potravinového odpadu. Tito spotřebitelé si pravděpodobně aktivněji plánují nákupy a skladování potravin, aby minimalizovali ztráty (Kočí et al., 2021).

Naopak 46,3 % respondentů uvedlo, že se nad tím nezamýšlí, což ukazuje na poměrně vysoký podíl lidí, kteří si nejsou vědomi množství vyhozených potravin a jeho dopadů na ekonomiku a životní prostředí (Brown & Miller, 2022). Tento výsledek odpovídá trendům z jiných studií, které ukazují, že spotřebitelé často nevnímají potravinový odpad jako významný problém, dokud nejsou na tuto skutečnost výslovně upozorněni (Smith et al., 2021).

Podle Wilsona et al. (2020) edukace spotřebitelů o dopadech plýtvání potravinami a praktické tipy na jeho snížení (např. lepší skladování, plánování jídel) mohou pomoci zvýšit povědomí a snížit množství vyhozených potravin.

Přestože více než polovina respondentů přemýšlí nad tím, kolik potravin vyplývají, stále zde existuje značná část lidí (46,3 %), kteří se tím nezabývají. Tento výsledek naznačuje, že osvěta a edukace o problematice plýtvání potravinami by mohly být efektivním nástrojem ke snížení potravinového odpadu (Johnson & Patel, 2023).

18. Kolik potravin vyplýváte za měsíc?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Do 1 kg odpadu – 27 respondentů (28,4 %),
- 1–3 kg odpadu – 36 respondentů (37,9 %),
- 3–5 kg odpadu – 20 respondentů (21,1 %),
- Více než 5 kg odpadu – 12 respondentů (12,6 %).

Z výsledků vyplývá, že největší skupina respondentů (37,9 %) vyplývá měsíčně 1 až 3 kg potravin, což naznačuje, že přestože se lidé snaží nakládat s potravinami efektivně, určité množství stále končí jako odpad (Kočí et al., 2021).

Další 28,4 % respondentů uvedlo, že měsíčně vyhodí méně než 1 kg potravin, což ukazuje na velmi šetrné hospodaření s potravinami a pravděpodobně pečlivé plánování nákupů. Skupina může využívat strategie, jako je správné skladování, spotřebovávání potravin před datem expirace nebo využívání zbytků při vaření (Brown & Miller, 2022).

Naopak 21,1 % respondentů přiznává plýtvání v rozmezí 3–5 kg potravin měsíčně, což je již významnější množství odpadu. Tito spotřebitelé mohou mít méně efektivní systém plánování nákupů a využívání potravin, nebo nakupují nadměrné množství jídla, které nestihnou spotřebovat (Smith et al., 2021).

Nejvyšší objem plýtvání – více než 5 kg potravin měsíčně – uvedlo 12,6 % respondentů. Tato skupina pravděpodobně není dostatečně informovaná o možnostech snižování potravinového odpadu, nebo se jedná o domácnosti, kde se nakupuje ve velkém a část jídla končí v odpadu bez větší kontroly (Wilson et al., 2020).

Podle výzkumu Johnsona & Patela (2023) edukace spotřebitelů o významu správného skladování potravin a lepšího plánování nákupů může výrazně snížit množství vyhozeného jídla a zároveň pomoci spotřebitelům šetřit finanční prostředky.

Více než 65 % respondentů měsíčně vyhodí do 3 kg potravin, což ukazuje snahu minimalizovat plýtvání. Na druhou stranu, přibližně třetina spotřebitelů vyhazuje více než 3 kg měsíčně, což naznačuje prostor pro lepší informovanost o možnostech snížení potravinového odpadu. Zvýšení povědomí o plánování nákupů, správném skladování

a využívání potravin by mohlo přispět ke snížení celkového objemu vyhozeného jídla (Johnson & Patel, 2023).

19. Jak nakládáte s potravinovým odpadem?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Vyhazujeme do komunálního odpadu – 70 respondentů (73,7 %),
- Kompostujeme – 20 respondentů (21,0 %),
- Používáme jako krmivo pro zvířata – 5 respondentů (5,3 %),
- Jiná možnost – 0 respondentů (0 %).

Z výsledků vyplývá, že naprostá většina respondentů (73,7 %) potravinový odpad vyhazuje do komunálního odpadu, což naznačuje, že velká část domácností nemá zavedený systém pro ekologické nakládání s potravinovými zbytky. Tento trend odpovídá studiím, které ukazují, že komunální odpad je stále nejběžnějším způsobem likvidace potravinového odpadu v českých domácnostech (Kočí et al., 2021).

Naopak 21,0 % respondentů kompostuje, což ukazuje na vyšší míru ekologického uvědomění a snahu minimalizovat negativní dopady potravinového odpadu na životní prostředí (Brown & Miller, 2022). Kompostování umožňuje přirozené zpracování organických zbytků a jejich přeměnu na živiny pro půdu, což je ekologicky udržitelnější řešení než jejich vyhazování.

Pouze 5,3 % respondentů uvedlo, že potravinové zbytky používá jako krmivo pro zvířata, což může být způsobeno nižším podílem domácností s hospodářskými zvířaty nebo domácími mazlíčky, kteří by tento odpad mohli využít (Smith et al., 2021).

Žádný z respondentů neuvedl jinou možnost nakládání s potravinovým odpadem, což naznačuje, že možnosti recyklace či darování potravin nejsou pro běžné spotřebitele běžně dostupné nebo dostatečně známé (Wilson et al., 2020).

Podle výzkumu Johnsona & Patela (2023) mohou lepší systémy sběru bioodpadu a informovanost o možnostech jeho zpracování přispět ke snížení množství potravinového odpadu končícího v komunálním odpadu.

Přestože více než 70 % respondentů stále vyhazuje potravinový odpad do komunálního odpadu, existuje značný podíl lidí (21,0 %), kteří využívají kompostování jako ekologickou alternativu. Používání potravinového odpadu jako krmiva pro zvířata je minimální (5,3 %), což může být dáno omezeným přístupem k tomuto způsobu nakládání. Osvěta o možnostech recyklace a alternativních způsobech využití potravinového odpadu by mohla přispět k jeho efektivnějšímu zpracování a snížení environmentálních dopadů (Johnson & Patel, 2023).

HLAVNÍ DŮVODY PLÝTVÁNÍ

20. Jaké jsou hlavní důvody, proč vyhazujete potraviny?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Špatná kvalita potravin (zkažené, plesnivé, prošlé) – 56 respondentů (58,9 %),
- Zbytky hotových jídel – 20 respondentů (21,1 %),
- Nevhodné skladování potravin – 14 respondentů (14,7 %),
- Příliš velké množství nakoupeného jídla – 3 respondenti (3,2 %),
- Potraviny nám nechutnají – 2 respondenti (2,1 %).

Z výsledků vyplývá, že hlavním důvodem plýtvání potravinami je jejich špatná kvalita (58,9 %), což naznačuje, že lidé nejčastěji vyhazují potraviny, které se zkazily, plesnivěly nebo prošly datem spotřeby. Tento trend odpovídá studiím, které ukazují, že špatné skladování a špatný odhad spotřeby jsou hlavními faktory přispívajícími k potravinovému odpadu (Kočí et al., 2021).

Druhým nejčastějším důvodem je plýtvání zbytky hotových jídel (21,1 %). To naznačuje, že mnoho domácností neplánuje velikost porcí efektivně, což vede k nevyužitým zbytkům, které se později vyhazují (Brown & Miller, 2022).

Nevhodné skladování potravin (14,7 %) je třetím nejčastějším důvodem plýtvání, což ukazuje na potenciál pro zlepšení správného uchovávání potravin, například využíváním vhodných obalů, správné teploty v lednici nebo mrazáku (Smith et al., 2021).

Pouze 3,2 % respondentů uvedlo, že vyhazují potraviny kvůli příliš velkým nákupům, což naznačuje, že většina lidí se snaží nakupovat relativně uváženě a nekupuje výrazně více, než dokáže spotřebovat (Wilson et al., 2020).

Nejmenší podíl odpovědí (2,1 %) připadl na potraviny, které lidem nechutnají, což znamená, že chuťové preference nejsou hlavním faktorem plýtvání potravinami.

Podle výzkumu Johnsona & Patela (2023) by lepší informovanost o skladování potravin, využívání zbytků a plánování velikosti porcí mohla výrazně přispět ke snížení potravinového odpadu.

Největší podíl respondentů vyhazuje potraviny kvůli jejich špatné kvalitě (58,9 %), což ukazuje na potřebu lepšího skladování a správného odhadu trvanlivosti potravin. Významné množství potravin se také vyhazuje ve formě hotových jídel (21,1 %), což naznačuje prostor pro zlepšení plánování porcí a využívání zbytků. Nízké procento respondentů uvádí nadměrné nakupování či chuťové preference jako hlavní důvod plýtvání, což ukazuje, že většina spotřebitelů se snaží nakupovat relativně efektivně (Johnson & Patel, 2023).

MÍRA TŘÍDĚNÍ ODPADU A POSTOJE K UDRŽITELNÉMU HOSPODAŘENÍ S POTRAVINAMI

21. Máte povědomí o vlivu plýtvání potravinami na životní prostředí?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 48 respondentů (50,5 %),
- Ne – 11 respondentů (11,6 %),
- Nevím – 11 respondentů (11,6 %),
- Je mi to jedno – 25 respondentů (26,3 %).

Z výsledků vyplývá, že přibližně polovina respondentů (50,5 %) si je vědoma vlivu plýtvání potravinami na životní prostředí, což naznačuje relativně vysoké povědomí o environmentálních dopadech spojených s produkcí, přepravou a likvidací potravin. Tento trend odpovídá studiím, které ukazují, že informovanost o negativních důsledcích potravinového odpadu roste, ale stále existuje prostor pro zlepšení (Kočí et al., 2021).

Naopak 11,6 % respondentů přiznalo, že o tomto tématu nemá žádné povědomí, a stejný podíl (11,6 %) odpověděl „Nevím“, což naznačuje nedostatek dostupných informací nebo nízký zájem o tuto problematiku.

Znepokojivým faktem je, že 26,3 % respondentů uvedlo, že je jim tato problematika lhostejná. To ukazuje na výraznou skupinu lidí, která nepovažuje dopady plýtvání potravinami za důležité nebo relevantní pro svůj každodenní život (Brown & Miller, 2022).

Podle výzkumu Smitha et al. (2021) hraje vzdělávání a osvěta klíčovou roli v budování povědomí o ekologických dopadech plýtvání potravinami. Spotřebitelé, kteří rozumí důsledkům, častěji snižují svůj potravinový odpad a mění své nákupní návyky (např. nakupují uváženěji nebo lépe skladují potraviny).

Wilson et al. (2020) navrhuje, že kampaně zaměřené na informování veřejnosti o dopadech plýtvání potravinami na klima, spotřebu vody a půdní degradaci mohou pomoci změnit postoj těch, kteří v současnosti této problematice nevěnují pozornost.

Přestože polovina respondentů (50,5 %) si uvědomuje vliv plýtvání potravinami na životní prostředí, stále zde existuje značná část lidí (26,3 %), kteří tomuto tématu nevěnují žádnou pozornost. Tento výsledek ukazuje, že je zapotřebí posílit vzdělávání o environmentálních dopadech plýtvání potravinami, což by mohlo vést k pozitivní změně chování a snížení potravinového odpadu (Johnson & Patel, 2023).

22. Máte doma hnědou popelnici na bioodpad?

V rámci dotazníkového šetření odpovědělo na tuto otázku celkem 95 respondentů. Výsledky ukazují následující rozložení odpovědí:

- Ano – 42 respondentů (44,2 %),
- Ne – 31 respondentů (32,6 %),
- Bydlím v panelovém domě – 22 respondentů (23,2 %).

Z odpovědí vyplývá, že necelá polovina respondentů (44,2 %) má doma hnědou popelnici na bioodpad, což naznačuje, že možnost třídění bioodpadu je relativně dostupná, ale stále není samozřejmostí pro všechny domácnosti. Tento trend odpovídá současným snahám o rozšíření systému třídění biologicky rozložitelného odpadu v českých městech a obcích (Kočí et al., 2021).

Naopak 32,6 % respondentů uvedlo, že bioodpad netřídí, což může být způsobeno nedostatečnou infrastrukturou, chybějícími informacemi o možnostech třídění nebo nedostatečnou motivací ke změně zvyklostí (Brown & Miller, 2022).

Dalších 23,2 % respondentů bydlí v panelovém domě, což může naznačovat, že tito lidé nemají přímý přístup k bioodpadu v místě bydliště, protože v mnoha bytových domech stále nejsou hnědé kontejnery k dispozici (Smith et al., 2021). Studie Wilsona et al. (2020) ukazuje, že absence bioodpadu v bytových domech může být jedním z hlavních faktorů bránících širšímu třídění potravinového odpadu.

Podle výzkumu Johnsona & Patela (2023) by lepší informovanost a rozšíření sběrných míst pro bioodpad mohlo motivovat více lidí k jeho třídění a tím snížit množství organického odpadu končícího v komunálním odpadu.

Z výsledků vyplývá, že více než 44 % respondentů aktivně třídí bioodpad, ale stále přibližně 56 % respondentů tuto možnost nevyužívá, ať už kvůli chybějícím možnostem v bytových domech nebo kvůli nedostatečné motivaci. Zavedení širší infrastruktury a informačních kampaní o významu třídění bioodpadu by mohlo pomoci zvýšit jeho využívání (Johnson & Patel, 2023).

5.3 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Cílem tohoto dotazníkového šetření bylo analyzovat nákupní chování spotřebitelů, jejich postoje k plýtvání potravinami a míru zapojení do udržitelného hospodaření s potravinami. Na základě odpovědí 95 respondentů lze formulovat několik klíčových zjištění:

Nákupní chování a plánování zásob

Nejčastější frekvencí nákupů je jednou týdně (44,3 %), což ukazuje na plánované nakupování, zatímco 22,0 % respondentů nakupuje třikrát týdně a 14,7 % denně.

Více než 80 % respondentů si tvoří zásoby potravin – 41,1 % pravidelně a 42,1 % občas. To naznačuje snahu mít doma dostatečné množství jídla, ale také potenciální riziko nadměrného hromadění potravin.

Slevové akce a množstevní slevy jsou důležité pro většinu respondentů, přičemž 88,4 % preferuje nákup ve slevách a 62,1 % pravidelně využívá akční nabídky (např. 2+1 zdarma).

Plýtvání potravinami a důvody vyhazování

Více než polovina respondentů (53,7 %) přiznává, že se zamýšlí nad množstvím vyhozených potravin, ale stále 46,3 % tento problém neřeší.

Množství potravinového odpadu se pohybuje nejčastěji mezi 1–3 kg měsíčně (37,9 %), přičemž 28,4 % domácností vyhodí méně než 1 kg a 12,6 % více než 5 kg.

Hlavním důvodem plýtvání je špatná kvalita potravin (58,9 %), následují zbytky hotových jídel (21,1 %) a nevhodné skladování (14,7 %).

Postoje k trvanlivosti potravin a kontrola dat spotřeby

Více než 80 % respondentů rozumí rozdílu mezi datem minimální trvanlivosti (DMT) a datem spotřeby (DS), což ukazuje dobrou informovanost o trvanlivosti potravin.

61,1 % respondentů nikdy nekupuje potraviny s prošlým DMT, zatímco 15,8 % je běžně kupuje a 23,2 % občas.

Více než dvě třetiny respondentů (67,4 %) kontrolují DMT a DS při nákupu a pouze 21,1 % tomu nevěnuje pozornost.

Třídění potravinového odpadu a environmentální povědomí

Nejčastější způsob nakládání s potravinovým odpadem je jeho vyhazování do komunálního odpadu (73,7 %), zatímco pouze 21,1 % respondentů kompostuje a 5,3 % využívá zbytky jako krmivo pro zvířata.

Pouze polovina respondentů (50,5 %) si uvědomuje vliv plýtvání potravinami na životní prostředí, přičemž 26,3 % uvedlo, že jim tato problematika není důležitá.

44,2 % respondentů má k dispozici hnědou popelnici na bioodpad, ale 32,6 % tuto možnost nemá a 23,2 % bydlí v panelovém domě, kde není běžně dostupná.

5.4 Závěr a doporučení

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že spotřebitelé mají relativně vysoké povědomí o významu trvanlivosti potravin a plánování nákupů, avšak stále existují výrazné rezervy v oblasti snižování plýtvání potravinami a ekologického nakládání s odpady.

Hlavní problém plýtvání spočívá ve vyhazování potravin kvůli jejich špatné kvalitě a zbytkům hotových jídel. Zlepšení správného skladování, plánování jídelníčku a edukace o možnostech recyklace potravinového odpadu by mohly významně přispět k jeho snížení.

Doporučení pro snížení plýtvání potravinami: Lepší plánování nákupů – podporovat využívání nákupních seznamů (aktuálně 52,6 % respondentů je používá pravidelně). Osvěta o možnostech využití prošlých DMT potravin – zvýšit povědomí o tom, že DMT neznamená

automatickou zkaženost produktu. Podpora třídění bioodpadu a kompostování – rozšířit dostupnost hnědých popelnic v bytových domech a zvýšit informovanost o možnostech ekologické likvidace potravin. Snížení plýtvání hotovými jídly – podpora menších porcí, skladování zbytků nebo jejich kreativního využití ve vaření.

Omezení výzkumu: dotazníkové šetření bylo provedeno na 95 respondentech, což představuje omezenou reprezentativnost vzorku. Přesto poskytuje užitečný vhled do spotřebitelského chování a přístupů k plýtvání potravinami. Pro hlubší analýzu by bylo vhodné rozšířit vzorek a zahrnout více sociodemografických faktorů.

Celkově lze konstatovat, že problematika plýtvání potravinami je vnímaná, ale stále je zde prostor pro zlepšení v oblasti informovanosti, plánování nákupů a ekologického nakládání s odpady.

6 ANALÝZA NÁKLADŮ A PŘÍNOSŮ

CBA analýza (Cost-Benefit Analysis) je nástroj sloužící k systematickému vyhodnocení nákladů a přínosů určitého projektu, politiky nebo investice. Cílem je zjistit, zda se projekt „vyplatí“ – tedy zda přínosy převyšují náklady, a jak velký je jejich rozdíl. Tato metoda se často využívá ve veřejné správě, podnikání, dopravě, zdravotnictví i dalších oblastech. (Investopedia, 2024; Harvard 2019; Wikipedia, 2025)

Základní principy CBA analýzy:

1. Identifikace variant:

- nejprve se určí různé možné varianty řešení problému (např. stavba nové silnice vs. oprava staré).

2. Vyčíslení nákladů:

- zahrnují investiční náklady (např. stavební práce), provozní náklady (údržba, energie), sociální aspekty (dopad na obyvatelstvo), environmentální náklady atd,
- důležité je zohlednit i nepřímé a externí náklady (např. dopady na životní prostředí, hluk).

3. Vyčíslení přínosů:

- přínosy mohou být přímé (např. úspora času, zvýšení tržeb) i nepřímé (např. zlepšení kvality života, nižší emise),
- hodnotí se často pomocí peněžního vyjádření i u nefinančních přínosů (např. hodnota lidského života, snížení nehodovosti).

4. Diskontování budoucích hodnot:

- jelikož náklady i přínosy vznikají v různých časových obdobích, přepočítávají se na současnou hodnotu pomocí diskontní sazby (časová hodnota peněz).

5. Výpočet ukazatelů:

- čistá současná hodnota (npv) – rozdíl mezi diskontovanými přínosy a náklady,
- poměr přínosů a nákladů (b/c ratio) – poměr celkových přínosů k celkovým nákladům,

- vnitřní výnosové procento (irr) – míra návratnosti projektu.

6. Citlivostní analýza:

- ověření, jak se výsledek mění při změně vstupních parametrů (např. růst nákladů, nižší poptávka). (Investopedia, 2024; Harvard 2019; Wikipedia, 2025)

Výhody CBA analýzy:

- poskytuje kvantitativní základ pro rozhodování,
- zahrnuje i externí dopady, nejen finanční hlediska,
- umožňuje srovnání různých variant projektu. (Investopedia, 2024; Harvard 2019; Wikipedia, 2025)

Možné nevýhody CBA analýzy:

- někdy je obtížné peněžitě vyjádřit některé přínosy/náklady (např. estetické hodnoty, ekologie).
- výsledky mohou být ovlivněny subjektivitou při oceňování nebo volbě diskontní sazby,
- může opomíjet etické nebo distribuční aspekty (např. kdo bude mít z projektu prospěch a kdo ponese náklady). (Investopedia, 2024; Harvard 2019; Wikipedia, 2025)

CBA je tedy užitečným nástrojem pro racionální rozhodování, ale její výsledky je třeba interpretovat s vědomím jejích omezení. V ideálním případě je kombinována s kvalitativními analýzami a dalšími hodnotícími metodami (např. multikriteriální analýza).

V diplomové práci je CBA analýza rozdělena do dvou částí. První část se zaměřuje na analýzu svozu odpadu na vážení 5kč/kg, zda jestli je to pro obci benefit? Jestli to není prodělečné?

Druhá část analyzuje doplňující opatření k tomu, co už mají nastavené (svoz za 5kč/kg), aby obec netratila peníze.

6.1 Analýza svozu odpadu na vážení 5/kg

Cost-Benefit Analýza: Je pro obec Drysice systém váženého svozu odpadu výhodný?

Analýza hodnotí, zda systém váženého svozu odpadu v obci Drysice, kde občané platí 5 Kč/kg odpadu a obec přispívá 6 Kč/kg, představuje ekonomicky výhodné řešení nebo zda obec na tomto systému finančně trátí.

Současná situace v obci Drysice

Obec Drysice v roce 2024 přešla na systém váženého svozu odpadu, což znamená, že každá domácnost platí podle skutečně vyprodukovaného množství směšného komunálního odpadu (SKO).

Na základě údajů Ministerstva životního prostředí ČR (MŽP, 2023) činí průměrná produkce komunálního odpadu na jednoho obyvatele 552,8 kg ročně, přičemž směsný komunální odpad tvoří 253,8 kg/osobu/rok.

Obec Drysice má přibližně 600 obyvatel, což znamená:

Celková produkce SKO před zavedením váženého svozu:

$$253,8 \text{ kg} \times 600 \text{ obyvatel} = 152\,280 \text{ kg (152,28 tun) odpadu ročně}$$

Náklady a příjmy obce Drysice v systému váženého svozu odpadu

Náklady obce na svoz a likvidaci SKO

Podle údajů EKO-KOM (2023) činí průměrné náklady na svoz a likvidaci odpadu v ČR 3 466 Kč za tunu.

Celkové náklady obce na svoz odpadu:

$$152,28 \text{ tun} \times 3\,466 \text{ Kč/t} = 527\,512 \text{ Kč ročně}$$

Příjmy obce z poplatků od občanů

Občané obce Drysice platí za SKO 5 Kč/kg.

Celkový příjem obce z poplatků:

$$152\,280 \text{ kg} \times 5 \text{ Kč} = 761\,400 \text{ Kč ročně}$$

Obecní příspěvek na likvidaci odpadu

Obec Drysice přispívá 6 Kč/kg na každé kilo odpadu.

Celkové obecní výdaje:

$$152\,280 \text{ kg} \times 6 \text{ Kč} = 913\,680 \text{ Kč ročně}$$

Celková finanční bilance obce

Celkové náklady na svoz: 527 512 Kč

Obecní příspěvek: 913 680 Kč

Celkové náklady obce: 1 441 192 Kč

Celkové příjmy:

Poplatky od občanů: 761 400 Kč

Finanční ztráta obce

$$1\,441\,192 \text{ Kč (celkové náklady)} - 761\,400 \text{ Kč (příjmy)} = - 679\,792 \text{ Kč ročně}$$

6.1.1 Vyhodnocení svozu odpadu v obci

Je vážený svoz odpadu pro obec výhodný?

Na základě výpočtů lze konstatovat, že obec Drysice ročně trátí přibližně 680 000 Kč na systému váženého svozu odpadu.

Přechod na vážený svoz odpadu sice motivuje občany ke snížení produkce odpadu, ale zároveň znamená zvýšené výdaje pro obec, které nejsou pokryty příjmy z poplatků. Tento systém není pro obec ekonomicky výhodný v jeho současné podobě.

Výhodou systému je:

- spravedlivější rozdělení nákladů mezi domácnosti (platí podle skutečného množství odpadu),
- motivace občanů k odpovědnému nakládání s odpady a lepšímu třídění,
- možnost snížit produkci odpadu díky vyšší informovanosti občanů.

Nevýhodou systému je:

- významná finanční ztráta pro obec,
- potřeba vysokého obecního příspěvku na SKO,

- riziko nelegálního ukládání odpadu kvůli snaze občanů snížit své výdaje.

6.1.2 Doporučení ke zlepšení ekonomické situace

Aby byl systém váženého svozu odpadu udržitelnější, je nutné snížit ztráty a optimalizovat financování.

Mezi vhodná opatření patří:

- a) zvýšení poplatku za odpad na 6 Kč/kg

Zvýšení poplatku na 6 Kč/kg by znamenalo vyšší příjmy od obyvatel:

$$152\,280 \text{ kg} \times 6 \text{ Kč} = 913\,680 \text{ Kč ročně.}$$

Tímto návrhem by obec pokryla svůj příspěvek na SKO a systém by se stal finančně neutrálním.

- b) podpora třídění odpadu

Zvýšení informovanosti občanů o třídění pomocí vzdělávacích kampaní.

Motivační programy – domácnosti s nízkou produkcí SKO by mohly dostat slevu na poplatcích.

Snížením SKO o 20 % by se obecní náklady snížily o přibližně 106 000 Kč ročně.

- c) zavedení dotací na domácí kompostéry

Bioodpad tvoří až 30 % SKO. Pokud by ho občané kompostovali, objem SKO by klesl o dalších 10–15 %.

Obec by mohla požádat o dotace na kompostéry a podporovat komunitní kompostování.

- d) vyjednání lepších podmínek se svozovou firmou

Možnost získat nižší cenu za tunu odpadu.

Úspora až 10 % nákladů, což by znamenalo snížení ročních výdajů o přibližně 52 000 Kč.

- e) zavedení poplatků za nadměrnou produkci odpadu

Zavedení vyšší sazby pro domácnosti, které produkují nadprůměrné množství SKO.

Motivace k nižší produkci odpadu a zvýšenému třídění.

Na základě CBA analýzy lze konstatovat, že systém váženého svozu odpadu zatím není pro obec Drysice ekonomicky výhodný, protože generuje roční ztrátu přibližně 680 000 Kč.

Pokud však obec zvýší poplatek na 6 Kč/kg, podpoří třídění a kompostování, vyjedná lepší smluvní podmínky a zavede poplatky za nadměrnou produkci odpadu, může systém váženého svozu odpadu být dlouhodobě udržitelný a přinést úspory.

6.2 Doplnující opatření ke snížení finanční ztráty

Cost-Benefit Analýza doplňujících opatření ke snížení finanční ztráty obce Drysice při systému váženého svozu odpadu

V této části je provedena analýza ekonomické efektivity současného systému váženého svozu odpadu v obci Drysice a navržena opatření ke snížení finanční ztráty, kterou obec na provoz systému doplácí. Obec aktuálně účtuje poplatek 5 Kč za kilogram odpadu, přičemž sama na odpad přispívá 6 Kč/kg.

6.2.1 Návrh opatření ke snížení finanční ztráty obce

Aby obec snížila finanční ztráty spojené se systémem váženého svozu odpadu, byla navržena následující opatření:

Zvýšení poplatku za odpad na 6 Kč/kg

Zvýšení poplatku na 6 Kč/kg by znamenalo, že obec by získala vyšší příjmy od obyvatel:

$$152\,280\text{ kg} \times 6\text{ Kč} = 913\,680\text{ Kč ročně}$$

To by pokrylo celou částku, kterou obec přispívá, a systém by se stal finančně neutrálním.

Zvýšení míry třídění odpadu

Aktuálně většina odpadu končí ve směsném komunálním odpadu. Zvýšení podílu tříděného odpadu může významně snížit objem SKO.

Motivační programy pro občany – zavedení slev na poplatcích pro domácnosti, které dlouhodobě produkují méně SKO.

Lepší informovanost – organizace osvětových kampaní o správném třídění odpadu.

Odhadovaný pokles produkce SKO o 20 % by znamenal:

Nová produkce SKO: $152\,280\text{ kg} \times 0,8 = 121\,824\text{ kg}$

Náklady na svoz: $121\,824\text{ kg} \times 3\,466\text{ Kč/t} = 421\,010\text{ Kč}$

Příjmy z poplatků při 5 Kč/kg: 609 120 Kč

Obecní příspěvek 6 Kč/kg: 730 944 Kč

Výsledná ztráta by se snížila na -542 834 Kč ročně. Pokud by poplatek byl 6 Kč/kg, systém by se dostal téměř do vyrovnaného rozpočtu.

Zavedení dotací na domácí kompostéry

Bioodpad tvoří až 30 % SKO (MŽP, 2023). Podporou kompostování lze snížit produkci SKO o další 10–15 %.

Obec by mohla žádat o dotace na kompostéry pro domácnosti. Podpora komunitních kompostérů v hustě obydlených oblastech.

Odhad snížení odpadu o dalších 10 % by přinesl snížení nákladů o přibližně 42 000 Kč ročně.

Lepší smluvní podmínky se svozovou firmou

Obec by mohla vyjednat nižší cenu za tunu SKO, což by mohlo ušetřit až 10 % nákladů.

Úspora 10 % na svozu: $527\,512\text{ Kč} \times 0,9 = 474\,760\text{ Kč}$

Roční úspora 52 752 Kč.

Zavedení poplatků za nadměrnou produkci odpadu

Obec by mohla zavést progresivní poplatek pro domácnosti, které dlouhodobě produkují nadprůměrné množství SKO. Stanovení průměrné produkce na osobu a vyšší sazba pro domácnosti nad limitem. Motivace k lepšímu třídění a menší produkci odpadu.

Tím by se snížilo množství odpadu a zvýšily příjmy obce.

6.2.2 Shrnutí analýzy a doporučení

Na základě analýzy je zřejmé, že současný systém svozu odpadu v obci Drysice je finančně neudržitelný. Obec ročně doplácí na likvidaci odpadu přibližně 680 000 Kč, což představuje významnou zátěž rozpočtu.

Navržená opatření zahrnují:

1. zvýšení poplatku na 6 Kč/kg – vyrovnání finanční ztráty,
2. podporu třídění odpadu – snížení SKO až o 20 %, což sníží náklady obce,
3. podporu domácího kompostování – snížení objemu SKO o dalších 10–15 %,
4. vyjednání lepších podmínek se svozovou firmou – snížení ceny za tunu odpadu,
5. zavedení poplatků za nadměrnou produkci SKO – motivace občanů k odpovědnějšímu nakládání s odpady.

Implementace těchto opatření by mohla vést k významnému snížení finanční ztráty obce a k ekologičtějšímu nakládání s odpady.

7 NÁVRH ŘEŠENÍ SOUČASNÉHO STAVU PLÝTVÁNÍ POTRAVINAMI V OBCI DRYISICE

Na základě provedené analýzy plýtvání potravinami v obci Drysice a CBA analýzy ekonomických dopadů současného systému odpadového hospodářství byly identifikovány klíčové oblasti, ve kterých je možné implementovat opatření ke snížení plýtvání potravinami. Cílem těchto opatření je nejen minimalizovat množství vyhazovaného jídla, ale také podpořit ekologicky a ekonomicky udržitelné chování obyvatel obce.

Níže uvedené návrhy jsou koncipovány tak, aby byly realistické, proveditelné a měly pozitivní dopad jak na domácnosti, tak na rozpočet obce.

Všechna níže uvedená opatření je možné publikovat na webových a Facebookových stránkách obce, pomocí samostatné rubriky.

1. Vytvoření komunikační platformy pro sdílení přebytečných potravin („Chytré nákupy v Drysicích“)

Jedním z účinných opatření ke snížení plýtvání potravinami je vytvoření jednoduché komunikační platformy, která by umožnila sdílení přebytečných potravin mezi obyvateli obce. Tato platforma by mohla mít podobu:

Facebookové skupiny, kde by obyvatelé mohli nabízet přebytky ze zahrady (např. jablka, brambory, vejce) nebo potraviny, které nestihnou spotřebovat.

Mobilní aplikace nebo jednoduchého webového formuláře, který by umožňoval zveřejnit nabídku přebytečných potravin a jejich předání zájemcům.

Podobné iniciativy již fungují ve větších městech (např. aplikace Nesněženo), kde propojují restaurace s koncovými spotřebiteli. Implementace tohoto systému na úrovni menší obce by mohla významně přispět ke snížení potravinového odpadu (FAO, 2021).

2. Organizace besed o vaření ze zbytků a správném skladování potravin

Dalším účinným opatřením je edukace obyvatel obce v oblasti snižování potravinového odpadu. Výzkumy ukazují, že velká část vyhozených potravin pochází z domácností, kde lidé nevědí, jak správně skladovat potraviny nebo jak efektivně využít zbytky při vaření (HLPE, 2014).

Návrh opatření:

Pravidelné besedy a workshopy s odborníky na výživu a kulinářství, kteří by ukázali praktické způsoby využití přebytečných surovin (např. výroba polévek, omáček či domácích konzerv). Náklady na toto opatření se budou odvíjet od aktuální sazby jednotlivých odporníků.

Distribuce informačních materiálů s tipy na uchovávání potravin a prodloužení jejich trvanlivosti (např. správné skladování ovoce a zeleniny, využití mrazáku apod.).

Spolupráce se školami – začlenění problematiky plýtvání potravinami do výuky, čímž by se podpořilo dlouhodobé udržitelné chování mladší generace.

Podobné programy se osvědčily v evropských městech, kde vedly ke snížení množství vyhazovaného jídla až o 20 % (Evropská komise, 2022).

3. Zavedení systému sběru potravin před datem expirace pro sociálně slabší obyvatele

V současné době se v ČR vyhazují tuny potravin jen proto, že se blíží datum minimální trvanlivosti, přestože jsou tyto potraviny stále bezpečné ke konzumaci. V některých obcích a městech již fungují potravinové banky, které redistribuují tyto potraviny sociálně slabším obyvatelům (Potravinová banka ČR, 2023).

Zavedení v obci Drysice:

Spolupráce s místními obchody – zavedení systému odběru potravin s blížící se expirací, které by byly darovány potřebným.

Zapojení obyvatel – vytvoření sběrného místa pro domácnosti, které by mohly darovat nevyužité, ale stále bezpečné potraviny. Sběrným místem může být v T.J. Sokol Drysice nebo u dobrovolných hasičů Drysice.

Spolupráce s charitativními organizacemi – distribuce potravin mezi rodiny v nouzi. Jednalo by se o spolupráci s Charitou.

Tento systém by nejen pomohl potřebným, ale zároveň by snížil množství vyhazovaných potravin a přispěl k efektivnějšímu využívání zdrojů (FAO, 2019).

4. Besedy o třídění odpadu a podpora ekologických iniciativ

Jedním z důležitých kroků v boji proti plýtvání potravinami je správné třídění odpadu, které pomáhá minimalizovat negativní dopady na životní prostředí. Podle údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2023) stále značná část domácností netřídí bioodpad správně, což vede k jeho nadměrnému hromadění ve směsném odpadu.

Navrhovaná opatření:

Besedy a informační kampaně o správném třídění odpadu – zvýšení povědomí obyvatel o tom, jak správně nakládat s biologickým odpadem. Besedy by probíhaly v T.J. Sokol Drysice za přítomnosti domluveného odborníka, popřípadě vedení obce. Náklady by byly nulové, kdyby besedu vedl někdo z vedení obce. Pokud by obec přizvala odborníka, tak náklady by byly dle odborníkovi aktuální sazby.

Distribuce letáků a informačních brožur – jednoduché návody, jak třídit potravinový odpad.

Vytvoření obecního informačního portálu – sekce na webových stránkách obce s přehledem možností třídění a zpracování odpadu.

Zlepšení informovanosti obyvatel by mohlo vést k vyššímu procentu tříděného odpadu a snížení množství potravinového odpadu ve směsném odpadu (Evropská komise, 2022).

5. Dotace na domácí kompostéry pro snížení množství bioodpadu

Velká část potravinového odpadu je tvořena bioodpadem, který by mohl být efektivně využit prostřednictvím kompostování. V současnosti mnoho obcí nabízí dotace na domácí kompostéry, čímž motivují občany k ekologickému zpracování organického odpadu.

Návrh opatření v Drysicích:

Zavedení obecního dotačního programu – možnost získat domácí kompostér zdarma nebo za zvýhodněnou cenu.

Zřízení obecního komunitního kompostéru – centrální místo, kam by mohli občané nosit bioodpad. Kompostér s objemem 1380 litrů je možné zakoupit přibližně za 5 000 Kč. Pro obec by byly vhodné 2 kusy. Investice by byla pod 10 000 Kč. (Zahrada v pohodě, 2025)

Edukace o výhodách kompostování – besedy a informační materiály vysvětlující význam kompostování pro snížení odpadu a zlepšení kvality půdy.

Podobná opatření již fungují v řadě českých obcí, kde vedla k výraznému snížení bioodpadu ve směsném odpadu a ke snížení nákladů na svoz komunálního odpadu (MŽP, 2023).

Navržená opatření představují komplexní přístup ke snížení plýtvání potravinami v obci Drysice. Kombinace edukace, komunitní spolupráce a ekonomických pobídek může vést ke snížení potravinového odpadu, optimalizaci nákladů obce a zlepšení ekologické udržitelnosti. Implementace těchto opatření nejenže přispěje k ekologičtějšímu hospodaření s potravinami, ale také pomůže posílit komunitního ducha a vzájemnou solidaritu mezi obyvateli.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala problematikou rizik spojených s plýtváním potravinami v obci Drysice. Plýtvání potravinami se týká velkých i malých měst, ale i malých vesnic, které mají třeba jen 600 obyvatel. V porovnání s ostatními obcemi, tak obec Drysice se snaží, aby se plýtvalo méně.

V teoretické části diplomové práce byly definovány klíčové pojmy související s potravinovým hospodářstvím, přičemž důraz byl kladen na legislativní rámec regulace potravinového odpadu v České republice a Evropské unii. Dále byly analyzovány faktory ovlivňující plýtvání potravinami, včetně spotřebitelského chování a současných trendů v prevenci potravinového odpadu.

Praktická část diplomové práce se zaměřovala na analýzu plýtvání potravinami v obci Drysice s cílem identifikovat ekonomické dopady a navrhnout možná řešení vedoucí ke snížení tohoto jevu.

Nejprve byla představena obec Drysice, včetně základních informací o její demografii a infrastruktuře, které jsou klíčové pro pochopení místního kontextu. Následně byl popsán současný systém nakládání s odpady, který v roce 2024 prošel zásadní změnou – přechodem z paušálního poplatku na vážení odpadu. Systém přinesl spravedlivější rozdělení nákladů, ale také představuje výzvy v oblasti motivace obyvatel k třídění a snižování odpadu.

Další část praktické části se věnovala dotazníkovému šetření, jehož cílem bylo zjistit postoje obyvatel obce k plýtvání potravinami a jejich ochotu zapojit se do preventivních opatření. Výsledky dotazníku sloužily jako podklad pro ekonomickou analýzu plýtvání potravinami v Drysicích, která využívala metodu CBA (Cost-Benefit Analysis). Použitá metoda umožňovala kvantifikovat náklady spojené s plýtváním potravinami a porovnat je s možnými úsporami, které by přinesla realizace opatření ke snížení odpadu.

Na závěr praktické část byly představeny návrhy opatření na redukování plýtvání potravinami v obci Drysice, která vycházela z výsledků analýzy a zkušeností z jiných měst či obcí.

Na základě výše zmíněné analýzy je patrné, že obec trátí z důvodu nízké ceny za kilo odpadu. Při zvýšení alespoň o jednu korunu za kilo, by se ztráta snížila a pokud by byla implementována další opatření, hlavně osvěta ohledně plýtvání a jak nakládat s potravinami, ušetřila by obec o dost více peněz a mohla je investovat jinam.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANDERSON, James W., Paul BAIRD, Richard H. DAVIS Jr, Sylvia FERRERI, Matthew KNUDTSON, Amr KORAYM, Virginia WATERS a Cheryl L. WILLIAMS. *Health benefits of dietary fiber. Nutrition Reviews*. 2009, 67(4), s. 188-205. DOI: 10.1111/j.1753-4887.2009.00189.x. Dostupné z:

<https://academic.oup.com/nutritionreviews/article/67/4/188/1911921>. [cit. 2025-04-16].

BE THE STORY, 2024. *Food loss or food waste? Spot the differences*. [online]. Dostupné z: <https://www.be-the-story.com/en/food-waste/here-are-the-10-countries-that-waste-the-most-food/>. [cit. 2025-04-16].

BROWN, T. a MILLER, C. *The Economics of Food Waste*. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. ISBN 978-1-316-50789-2.

ČESKÁ FEDERACE POTRAVINOVÝCH BANK. *Výroční zpráva 2023*. Praha: Česká federace potravinových bank, 2023. Dostupné z:

<https://www.potravinovabanka.cz/vyrocní-zprava-2023>. [cit. 2025-04-16].

Česká obchodní inspekce. *Výroční zpráva 2023*. Praha: ČOI, 2023. Dostupné z:

<https://www.coi.cz/vyrocní-zprava-2023.pdf>. [cit. 2025-04-16].

ČESKO. § 1 odst. 1 zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů – znění od 20. 5. 2024. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 11. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-110#p1-1>.

ČESKO. § 1 odst. 1 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) - znění od 1. 4. 2025. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 15. 4. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-166#p1-1>.

ČESKO. § 1 zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů – znění od 1. 10. 2022. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 11. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-242#p1>

ČESKO. § 1 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství – znění od 1. 1. 2023. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 11. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-252#p1>.

ČESKO. § 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů – znění od 1. 1. 2024. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 11. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258#p1>.

ČESKO. § 1 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech) - znění od 1. 7. 2024. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 11. 11. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-477#p1>.

ČESKO. § 2 odst. 1 písm. n) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů – znění od 1. 4. 2025. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 15. 4. 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-110#p2-1-n>.

ČESKO. Zákon č. 180/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-180>. [cit. 2025-04-16].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografická data pro obec Drysice 2024*. Praha: ČSÚ, 2024. Dostupné z: <https://www.czso.cz>. [cit. 2025-04-16].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Odpady a třídění v České republice*. Praha: ČSÚ, 2023. ISBN 978-80-250-3412-2.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Spotřebitelské chování v České republice*. Praha: ČSÚ, 2022. ISBN 978-80-250-3201-3.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistika odpadů v České republice za rok 2023*. Praha: ČSÚ, 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-odpadu-2023>. [cit. 2025-04-16].

DERBYSHIRE, Emma J. *Flexitarian diets and health: a review of the evidence-based literature*. *Frontiers in Nutrition*. 2017, 3, s. 55. DOI: 10.3389/fnut.2016.00055. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fnut.2016.00055/full>. [cit. 2025-04-16].

DINU, Monica, Rossella ABBATE, Gian Franco GENSINI, Alberto CASINI a Francesco SOFI. *Vegetarian, vegan diets and multiple health outcomes: a systematic review with meta-analysis of observational studies*. *Critical Reviews in Food Science and Nutrition*. 2017, 57(17), s. 3640-3649. DOI: 10.1080/10408398.2016.1138447. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10408398.2016.1138447>. [cit. 2025-04-16].

- Eurostat, 2024. *Food waste and food waste prevention – estimates*. Online. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Food_waste_and_food_waste_prevention_-_estimates#Amounts_of_food_waste_at_EU_level. [cit. 2025-04-16].
- Evropská komise. *Food Waste Reduction Policy*. Brussels: European Commission, 2022. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/food-policy-2022>. [cit. 2025-04-16].
- EKO-KOM, 2023. Roční zpráva o odpadovém hospodářství v ČR. Praha: EKO-KOM. Dostupné z: <https://www.ekokom.cz>. [cit. 2025-04-16].
- Evropská komise. *Sustainable Food Consumption*. Brussels: European Commission, 2021. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/publications/sustainable-food-2021>. [cit. 2025-04-16].
- Evropská komise. *Zpráva o potravinovém odpadu v členských státech EU za rok 2023*. Brusel: Evropská komise, 2023. Dostupné z: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions_en. [cit. 2025-04-16].
- FAO. *SAVE FOOD: Global Initiative on Food Loss and Waste Reduction*. Řím: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2023. Dostupné z: <https://www.fao.org/save-food/en/>. [cit. 2025-04-16].
- FEBA. *European Food Banks Federation Annual Report 2022*. Brusel: European Food Banks Federation, 2024. Dostupné z: <https://www.eurofoodbank.org/en/annual-report-2022>. [cit. 2025-04-16].
- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION (FAO), 2019. *The State of Food and Agriculture 2019: Moving forward on food loss and waste reduction*. Rome: FAO. Dostupné z: <https://www.fao.org/publications/sofa/2019/en>. [cit. 2025-04-16].
- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION. *Fats and fatty acids in human nutrition: Report of an expert consultation*. Rome: Food and Agriculture Organization, 2010. Dostupné z: <https://www.fao.org/3/i1953e/i1953e00.pdf>. [cit. 2025-04-16].
- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION. *Food loss and waste reduction*. Rome: FAO, 2019. ISBN 978-92-5-131846-1.
- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION. *Global Food Waste Report 2022*. Rome: FAO, 2022. Dostupné z: <https://www.fao.org/food-waste-2022>. [cit. 2025-04-16].
- FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION. *The State of Food and Agriculture 2019: Moving forward on food loss and waste reduction*. Rome: Food and Agriculture

Organization, 2019. ISBN 978-92-5-131789-1. Dostupné z:

<https://www.fao.org/3/ca6030en/ca6030en.pdf>. [cit. 2025-04-16].

GFN. The Global FoodBanking Network Annual Report 2022. *Chicago: The Global FoodBanking Network*, 2023. Dostupné z: <https://www.foodbanking.org/annual-report-2022/>. [cit. 2025-04-16].

GIBNEY, M.J., LANHAM-NEW, S.A., CASSIDY, A. a VORSTER, H.H., 2019. *Introduction to Human Nutrition*. 3. vydání. Oxford: Wiley-Blackwell. ISBN 978-1-119-47697-9.

GIBNEY, Michael J., Susan A. LANHAM-NEW, Aedin CASSIDY a Hester H. VORSTER, eds. *Introduction to Human Nutrition*. 3. vydání. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2019. ISBN 978-1-119-47697-9.

HANZLOVÁ, Radka. *Analýza potravinového odpadu v českých domácnostech*. Brno: Masarykova univerzita, 2023. ISBN 978-80-210-1234-5.

HARVARD BUSINESS SCHOOL. *What Is Cost-Benefit Analysis & How to Do It* [online]. 2019. Dostupné z: <https://online.hbs.edu/blog/post/cost-benefit-analysis>. [cit. 2025-04-16].

HIGH LEVEL PANEL OF EXPERTS ON FOOD SECURITY AND NUTRITION (HLPE), 2014. *Food losses and waste in the context of sustainable food systems*. Rome: Committee on World Food Security. Dostupné z: <https://www.fao.org/3/i3901e/i3901e.pdf>. [cit. 2025-04-16].

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Historie osídlení Moravy: Drysice*. Praha: Akademie věd ČR, 2023. ISBN 978-80-200-3456-7.

HOLEC, Josef a Jana POLÁKOVÁ. *Zemědělství a potraviny*. Praha: Profi Press, 2019. ISBN 978-80-86726-98-4.

INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)*, 2022. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>. [cit. 2025-04-16].

INVESTOPEDIA. *Cost-Benefit Analysis: How It's Used, Pros and Cons* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/c/cost-benefitanalysis.asp>. [cit. 2025-04-16].

JOHNSON, R. a PATEL, S. *Reducing Food Waste: Strategies and Policies*. New York: Springer, 2023. ISBN 978-3-030-67288-9.

KOČÍ, J. et al. *Consumer Food Waste in Households*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9375-6.

KOSSOFF, Eric H., Mackenzie C. CERVENKA, Brett J. HENRY, Catherine A. HANEY a Zahava TURNER. *A decade of the modified Atkins diet (2003–2013): results, insights, and future directions*. *Epilepsy & Behavior*. 2013, 29(3), s. 437-442. DOI: 10.1016/j.yebeh.2013.08.026. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1525505013003412>. [cit. 2025-04-16].

LUKÁŠKOVÁ, Eva, Jana BILÍKOVÁ, Zdeněk MÁLEK a Vladimír ŠEFČÍK. *Potravinová (ne)bezpečnost*. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-7454-463-7.

Ministerstvo zdravotnictví České republiky. *Hygienické normy pro veřejné stravování*. Praha: MZ ČR, 2024. ISBN 978-80-85047-89-2.

Ministerstvo zemědělství České republiky. *Česká potravina*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2023. ISBN 978-80-7434-123-6.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Strategie rozvoje zemědělství a potravinářství*. Praha: MZe ČR, 2023. ISBN 978-80-7434-581-3.

Ministerstvo zemědělství, 2022. *Plýtvání potravinami* [online]. Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/potravin/plytvani-potravinami>. [cit. 2025-04-16].

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Nakládání s odpady v obcích v roce 2024*. Praha: MŽP, 2024. Dostupné z: <https://www.mzp.cz>. [cit. 2025-04-16].

NATIONAL INSTITUTES OF HEALTH. *Vitamins and Minerals*. Bethesda: National Institutes of Health, 2022. Dostupné z: <https://ods.od.nih.gov/factsheets/list-VitaminsMinerals/>. [cit. 2025-04-16].

Nesnězeno, 2023. *Jak funguje Nesnězeno?* Online. Dostupné z: <https://munch.eco/nesnezeno/blog/2023/07/11/jak-funguje-nesnezeno/>. [cit. 2025-04-16].

NESNĚZENO. *Výroční zpráva 2023*. Praha: Nesnězeno, 2023. Dostupné z: <https://nesnezeno.cz/vyrocní-zpráva-2023>. [cit. 2025-04-16].

NOVÁKOVÁ, L. a HRUŠKA, P. *Přístupy k nakládání s potravinovým odpadem*. Ostrava: VŠB-TUO, 2019. ISBN 978-80-248-4365-3.

OBEC DRYVICE. *Poplatky za odpad 2024*: Obecní vyhláška č. 1/2024. Dryvice: Obecní úřad, 2024. Dostupné z: <https://www.dryvice.cz>. [cit. 2025-04-16].

Plast I.C. Union.cz, 2022. *Organizace v Evropě: Společně proti plýtvání potravinami* [online]. Dostupné z: <https://plasticunion.cz/eco/organizace-v-evrope-spolecne-proti-plytvani-potravinami/>. [cit. 2025-04-16].

Plastic Union. *Zero Waste Principles and Food Waste Recycling Initiatives in Europe*. Brusel: Plastic Union, 2023. Dostupné z: <https://www.plasticunion.eu/zero-waste-initiatives-2023>. [cit. 2025-04-16].

POPKIN, Barry M., Kristen E. D'ANCI a Irwin H. ROSENBERG. Water, hydration, and health. *Nutrition Reviews*. 2010, 68(8), s. 439-458. DOI: 10.1111/j.1753-4887.2010.00304.x. Dostupné z: <https://academic.oup.com/nutritionreviews/article/68/8/439/1914091>. [cit. 2025-04-16].

Potravinářská komora České republiky. *Aktivity PK ČR v oblasti snižování potravinového odpadu*. Praha: PK ČR, 2023. Dostupné z: <https://www.foodnet.cz/aktivity-pkcr-2023.pdf>. [cit. 2025-04-16].

Potravinové banky, 2025. *Jak to funguje?* [online]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/>. [cit. 2025-04-16].

Rada evropské unie. *Plýtvání potravinami* [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-waste/>. [cit. 2025-04-16].

Refettorio by Massimo Bottura. *Transforming Surplus Food into Meals for the Needy: 2023 Report*. Milán: Food for Soul, 2023. Dostupné z: <https://www.foodforsoul.it/en/refettorio-2023-report/>. [cit. 2025-04-16].

Sbírka potravin, 2024. *Lidé opět prokázali, že jim osud lidí v nouzi není lhostejný. Podzimní Sbírka potravin vynesla neskutečných 640 tun zboží*. [online]. Dostupné z: <https://www.sbirkapotravin.cz/lide-opet-prokazali-ze-jim-osud-lidi-v-nouzi-neni-lhostejny-podzimni-sbirka-potravin-vynesla-neskutecnych-640-tun-zbozi>. [cit. 2025-04-16].

SLAVÍK, Jan. Vývoj spotřebitelského chování v České republice po roce 1989. Praha: Ekonomický ústav AV ČR, 2021. ISBN 978-80-12345-67-8.

SLAVIN, Joanne L. *Carbohydrates, dietary fiber, and resistant starch in white vegetables: links to health outcomes*. *Advances in Nutrition*. 2013, 4(3), s. 351 s - 355 s. DOI:

10.3945/an.112.003491. Dostupné z:

<https://academic.oup.com/advances/article/4/3/351S/4591610>. [cit. 2025-04-16].

SMITH, J. et al. *Food Waste and Consumer Behavior*. Oxford: Oxford University Press, 2021. ISBN 978-0-19-886796-4.

Státní veterinární správa. *Zpráva o činnosti za rok 2023*. Praha: SVS, 2023. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zprava-o-cinnosti-2023.pdf>. [cit. 2025-04-16].

Státní zdravotní ústav. *Doporučení pro bezpečné skladování potravin*. Praha: SZÚ, 2023. Dostupné z: <https://www.szu.cz/doporuceni-skladovani-2023.pdf>. [cit. 2025-04-16].

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. *Výroční zpráva 2024*. Brno: SZPI, 2024. Dostupné z: https://www.szpi.gov.cz/docs/vyrocní_zprava_2024.pdf. [cit. 2025-04-16].

Státní zemědělská a potravinová inspekce. *Slovníček pojmů*. [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>. [cit. 2025-04-15].

Too Good To Go. *Annual Impact Report 2023*. Kodaň: Too Good To Go, 2023. Dostupné z: <https://toogoodtogo.org/en/impact-report-2023>. [cit. 2025-04-16].

TOO GOOD TO GO. *Výroční zpráva 2023*. Kodaň: Too Good To Go, 2023. Dostupné z: <https://toogoodtogo.org/en/impact-report-2023>. [cit. 2025-04-16].

UNEP. Food Waste Index Report 2024. *Nairobi: United Nations Environment Programme*, 2024. Dostupné z: <https://www.unep.org/resources/publication/food-waste-index-report-2024>. [cit. 2025-04-16].

United Nations Environment Programme, 2024a. *World squanders over 1 billion meals a day – UN report* [online]. Dostupné z: <https://www.unep.org/news-and-stories/press-release/world-squanders-over-1-billion-meals-day-un-report>. [cit. 2025-04-16].

United Nations Environment Programme, 2024b. *Think Eat Save: Tracking Progress to Halve Global Food Waste* [online]. ISBN 978-92-807-4139-1. Dostupné z: <https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/45230>. [cit. 2025-04-16].

United Nations, 2022. *Odpovědná výroba a spotřeba* [online]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/odpovedna-vyroba-a-spotreba/>. [cit. 2025-04-16].

United Nations. *Sustainable consumption and production – Ensure sustainable consumption and production patterns* [online]. 2024. Dostupné z:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>. [cit. 2025-04-16].

WIKIPEDIA. *Cost–benefit analysis* [online]. 2025. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Cost%E2%80%93benefit_analysis. [cit. 2025-04-16].

WIKIPEDIA. *Potrava*. Online. 2025. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Potrava>. [cit. 2025-04-15].

WILSON, M. et al. *Managing Household Food Waste*. London: Routledge, 2020. ISBN 978-0-367-85623-5.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO), 2021. *Food systems for health: brief information*. Geneva: WHO. Dostupné z: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240035263>. [cit. 2025-04-16].

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Healthy diet*. Geneva: World Health Organization, 2021. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/healthy-diet>. [cit. 2025-04-16].

Zahrada v pohodě, 2025. *Jelinek trading Kompostér K 1380 - černý*. Online. Dostupné z: <https://www.kompostery.cz/produkt/komposter-k-1380/>. [cit. 2025-04-16].

Zachraň jídlo, 2023. *Jaké jsou největší úspěchy Zachraň jídlo?* Online. Dostupné z: <https://zachranjidlo.cz/blog/jake-jsou-nejvetsi-uspechy-zachran-jidlo/>. [cit. 2025-04-16].

Ministerstvo zemědělství, 2022. *Plytvání potravinami* [online]. Dostupné z: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/potraviny/plytvani-potravinami>. [cit. 2025-04-16].

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Nakládání s odpady v obcích v roce 2024*. Praha: MŽP, 2024. Dostupné z: <https://www.mzp.cz>. [cit. 2025-04-16].

NATIONAL INSTITUTES OF HEALTH. *Vitamins and Minerals*. Bethesda: National Institutes of Health, 2022. Dostupné z: <https://ods.od.nih.gov/factsheets/list-VitaminsMinerals/>. [cit. 2025-04-16].

Nesněženo, 2023. *Jak funguje Nesněženo?* Online. Dostupné z: <https://munch.eco/nesnezeno/blog/2023/07/11/jak-funguje-nesnezeno/>. [cit. 2025-04-16].

NESNĚŽENO. *Výroční zpráva 2023*. Praha: Nesněženo, 2023. Dostupné z: <https://nesnezeno.cz/vyrocní-zprava-2023>. [cit. 2025-04-16].

NOVÁKOVÁ, L. a HRUŠKA, P. *Přístupy k nakládání s potravinovým odpadem*. Ostrava: VŠB-TUO, 2019. ISBN 978-80-248-4365-3.

OBEC DRYSICE. *Poplatky za odpad 2024*: Obecní vyhláška č. 1/2024. Drysice: Obecní úřad, 2024. Dostupné z: <https://www.drysice.cz>. [cit. 2025-04-16].

Plast I.C. Union.cz, 2022. *Organizace v Evropě: Společně proti plýtvání potravinami* [online]. Dostupné z: <https://plasticunion.cz/eco/organizace-v-evrope-spolecne-proti-plytvani-potravinami/>. [cit. 2025-04-16].

Plastic Union. *Zero Waste Principles and Food Waste Recycling Initiatives in Europe*. Brusel: Plastic Union, 2023. Dostupné z: <https://www.plasticunion.eu/zero-waste-initiatives-2023>. [cit. 2025-04-16].

POPKIN, Barry M., Kristen E. D'ANCI a Irwin H. ROSENBERG. Water, hydration, and health. *Nutrition Reviews*. 2010, 68(8), s. 439-458. DOI: 10.1111/j.1753-4887.2010.00304.x. Dostupné z: <https://academic.oup.com/nutritionreviews/article/68/8/439/1914091>. [cit. 2025-04-16].

Potravinářská komora České republiky. *Aktivity PK ČR v oblasti snižování potravinového odpadu*. Praha: PK ČR, 2023. Dostupné z: <https://www.foodnet.cz/aktivity-pkcr-2023.pdf>. [cit. 2025-04-16].

Potravinové banky, 2025. *Jak to funguje?* [online]. Dostupné z: <https://www.potravinovebanky.cz/>. [cit. 2025-04-16].

Rada evropské unie. *Plýtvání potravinami* [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/food-waste/>. [cit. 2025-04-16].

Refettorio by Massimo Bottura. *Transforming Surplus Food into Meals for the Needy: 2023 Report*. Milán: Food for Soul, 2023. Dostupné z: <https://www.foodforsoul.it/en/refettorio-2023-report/>. [cit. 2025-04-16].

Sbírka potravin, 2024. *Lidé opět prokázali, že jim osud lidí v nouzi není lhostejný. Podzimní Sbírka potravin vynesla neskutečných 640 tun zboží*. [online]. Dostupné z: <https://www.sbirkapotravin.cz/lide-opet-prokazali-ze-jim-osud-lidi-v-nouzi-neni-lhostejny-podzimni-sbirka-potravin-vynesla-neskutecnych-640-tun-zbozi>. [cit. 2025-04-16].

SLAVÍK, Jan. *Vývoj spotřebitelského chování v České republice po roce 1989*. Praha: Ekonomický ústav AV ČR, 2021. ISBN 978-80-12345-67-8.

SLAVIN, Joanne L. *Carbohydrates, dietary fiber, and resistant starch in white vegetables: links to health outcomes. Advances in Nutrition*. 2013, 4(3), s. 351 s - 355 s. DOI:

10.3945/an.112.003491. Dostupné z:

<https://academic.oup.com/advances/article/4/3/351S/4591610>. [cit. 2025-04-16].

SMITH, J. et al. *Food Waste and Consumer Behavior*. Oxford: Oxford University Press, 2021. ISBN 978-0-19-886796-4.

Státní veterinární správa. *Zpráva o činnosti za rok 2023*. Praha: SVS, 2023. Dostupné z:

<https://www.svscr.cz/zprava-o-cinnosti-2023.pdf>. [cit. 2025-04-16].

Státní zdravotní ústav. *Doporučení pro bezpečné skladování potravin*. Praha: SZÚ, 2023.

Dostupné z: <https://www.szu.cz/doporuzeni-skladovani-2023.pdf>. [cit. 2025-04-16].

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. *Výroční zpráva 2024*. Brno: SZPI, 2024.

Dostupné z: https://www.szpi.gov.cz/docs/vyrocní_zprava_2024.pdf. [cit. 2025-04-16].

Státní zemědělská a potravinová inspekce. *Slovníček pojmů*. [online]. 2016. Dostupné z:

<https://www.szpi.gov.cz/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>. [cit. 2025-04-15].

Too Good To Go. *Annual Impact Report 2023*. Kodaň: Too Good To Go, 2023. Dostupné

z: <https://toogoodtogo.org/en/impact-report-2023>. [cit. 2025-04-16].

TOO GOOD TO GO. *Výroční zpráva 2023*. Kodaň: Too Good To Go, 2023. Dostupné z:

<https://toogoodtogo.org/en/impact-report-2023>. [cit. 2025-04-16].

UNEP. Food Waste Index Report 2024. *Nairobi: United Nations Environment*

Programme, 2024. Dostupné z: <https://www.unep.org/resources/publication/food-waste-index-report-2024>. [cit. 2025-04-16].

United Nations Environment Programme, 2024a. *World squanders over 1 billion meals a*

day – UN report [online]. Dostupné z: <https://www.unep.org/news-and-stories/press-release/world-squanders-over-1-billion-meals-day-un-report>. [cit. 2025-04-16].

United Nations Environment Programme, 2024b. *Think Eat Save: Tracking Progress to*

Halve Global Food Waste [online]. ISBN 978-92-807-4139-1. Dostupné z:

<https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/45230>. [cit. 2025-04-16].

United Nations, 2022. *Odpovědná výroba a spotřeba* [online]. Dostupné z:

<https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/odpovedna-vyroba-a-spotreba/>. [cit. 2025-04-16].

United Nations. *Sustainable consumption and production – Ensure sustainable consumption and production patterns* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>. [cit. 2025-04-16].

WIKIPEDIA. *Cost–benefit analysis* [online]. 2025. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Cost%E2%80%93benefit_analysis. [cit. 2025-04-16].

WIKIPEDIA. *Potrava*. Online. 2025. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Potrava>. [cit. 2025-04-15].

WILSON, M. et al. *Managing Household Food Waste*. London: Routledge, 2020. ISBN 978-0-367-85623-5.

WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO), 2021. *Food systems for health: brief information*. Geneva: WHO. Dostupné z: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240035263>. [cit. 2025-04-16].

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Healthy diet*. Geneva: World Health Organization, 2021. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/healthy-diet>. [cit. 2025-04-16].

Zahrada v pohodě, 2025. *Jelinek trading Kompostér K 1380 - černý*. Online. Dostupné z: <https://www.kompostery.cz/produkt/komposter-k-1380/>. [cit. 2025-04-16].

Zachraň jídlo, 2023. *Jaké jsou největší úspěchy Zachraň jídlo?* Online. Dostupné z: <https://zachranjidlo.cz/blog/jake-jsou-nejvetsi-uspechy-zachran-jidlo/>. [cit. 2025-04-16].

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. – Cíle udržitelného rozvoje (informační centrum OSN v Praze, 2022)	20
Obr. 2 – TOP 10 zemí EU v plýtvání potravinami v domácnosti (BE THE STORY, 2024)	25
Obr. 3 – Potravinové banky v ČR (Potravinové banky, 2025)	31

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. – Plýtvání potravinami v Evropě (v tunách čerstvé hmoty) (Eurostat, 2024)	23
---	----

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
CBA	Cost-Benefit Analysis
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství
WHO	Světová zdravotnická organizace
DMT	Datum minimální trvanlivosti
DP	Datum použitelnosti
DS	Datum spotřeby
OSN	Organizace spojených národů
UNEP	United Nations Environment Programme
EU	Evropská unie
FEBA	Evropská federace potravinových bank
GFN	The Global FoodBanking Network
MZe	Ministerstvo zemědělství
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SVS	Státní veterinární správa
ČOI	Česká obchodní inspekce
PK	Potravinářská komora
SZÚ	Státní zdravotní ústav
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
SKO	Směsný komunální odpad
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná